d. b. b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 26 CELOVEC, DNE 29. JUNIJA 1961 CENA 2.— ŠILINGA

Poskus cepitve naših vrst

V celovški »Neue Zeit« z dne 22. t. m. smo brali sledeče poročilo: **Nov predsednik za Celovec.** Ob dobri udeležbi se je nedavno vršilo okrajno zborovanje **Arbeitsbauernbund-a** v Celovcu. Okrajni predsednik Rudolf **Binder** je pozdravil zastopnike stranke in sicer kot zastopnika dež. glavarja — namestnika **Krassnig-a**, dež. poslanca **Poscharnig-a**, drž. poslanca **Steiner-ja**, vladnega nadsvet. **Kanz-a**, okrajnega tajnika **Bock-a** in dež. tajnika Erharda **Wurmitzer-ja**. Posl. **Poscharnig** je pozdravil v imenu stranke in izjavil, da bi bila ojačitev Arbeitsbauernbunda pri zborničnih volitvah odločilna za male, srednje in gorske kmete. Okrajni predsednik je poročal, da vlada v okrajni kmetijski zbornici slabo razpoloženje in da tudi predpisane seje niso redne. Drž. poslanec pa se je dotaknil med drugim mlekarstva in razložil postopno uravnavo podpornih cen za mleko. Po njegovem referatu in poročilu dež. tajnika o predstoječih volitvah v kmetijsko zbornico so sledile **volitve v okrajni odbor Arbeitsbauernbunda.** Za okrajnega predsednika je bil izvoljen mladi kmet **Hans Ogris iz Bilčovsa**, ostali odborniki so med drugimi **Paul Kruschitz, Bartl Wieser, Emil Wieser, Franz Velik, Simon Tributsch, Valentin Mratschniger.**

Toliko iz poročila socialističnega dnevnika o zborovanju Arbeitsbauernbunda za okraj Celovec. Kaj je na njem posebnega? Socialistična volilna skupina kmetijske zbornice se je odločila, da gre na lov na koroške Slovence. V okrajni odbor celovškega okraja so zato volili kot predsednika Hansa Ogrisa, pd. mladega Miklavža iz Bilčovsa (sina bivšega slovenskega dež. poslanca, op. ur.), kot odbornika pa med drugim Pavla Kruschitza, pd. Šenhlaba iz Bilčovsa, Bartlna Wieser, pd. Šubernika na Radišah, Emila Wieser iz Slovenjega Plajberka in še druge. Gre torej za poskus vdora socialistov v naše kmečke vrste. Pri tem je treba vedeti, da je predsednik Ogris Hans hkrati tudi podpredsednik Zveze slovenskih organizacij.

Kdo je **Arbeitsbauernbund?** To je socialistična organizacija kmetijske zbornice. Socialistični poglavar Krassnig je nedavno v **Dobrli vesi** prvi zasadil lopato za gradnjo nove kmetijske šole, nove ponemčevalnice v srcu sloveskega ozemlja. Socialistična dež. vlada bo dala za to šolo dva in pol milijona šilingov, to je nad polovico pri proračunu 4 milijonov za poslopje. To je organizacija tiste stranke, ki gradi kot večinska občinska stranka sredi Roža, v **Št. Jakobu v Rožu**, nemški otroški vrtec, ki naj tekmuje z vrtcem šolskih sester, oddaljenim od nameravanega komaj 10 minut. To je stranka, ki do danes ni storila niti trohice v prilog naših narodnih pravic. Ravno toliko kot stranka se je doslej brigal za težnje našega kmetijstva socialistični Arbeitsbauernbund.

Koroški Slovenci smo doslej v kmetijsko zbornico volili v skupni listi Kmečke gospodarske zveze. Složno sta si desnica in levica delili kandidate. Socialistični celovški okrajni kmečki odbor, sestoječ iz članov slovenske levice, nas postavlja pred nov položaj. Ni nam znano, zakaj je »Slovenski vestnik« poročilo o celovških socialističnih volitvah doslej sramežljivo zamolčal. Ali hoče sedeti na dveh stolih? Pogodba o složnem nastopu pri zborničnih volitvah veže tudi podpredsednika Zveze slovenskih organizacij in ostale člane, ki hočejo sedaj hoditi drugo pot in se cepiti od nas. Radovedni smo na ukrepe v interesu levičarske discipline, ki naj nas prepričajo, da ne bodo vozili z dvema konjema, kot se je to dogajalo v številnih krajih o priliki zadnjih občinskih volitev. Kandidirali so na naših skupnih listah, sami pa volili socialiste.

Naša Kmečka gospodarska zveza je slej ko prej za složni nastop vsega našega kmetijstva pri jesenskih volitvah v kmetijsko zbornico, kot to predvideva zadevna volilna pogodba, sklenjena pred petimi leti po zastopnikih obeh naših taborov. Kdorkoli torej krši to složnost bodisi s poskusi cepitve ali dvolične igre, je nasprotnik naših gospodarskih in narodnih interesov. Odklanjamo ga odločno in brezpogojno in zahtevamo taisto stališče tudi od našega levega sopogodbenika.

Južnotirolska pogajanja razbita

Kot je bilo koncem maja sklenjeno na italijansko-avstrijski konferenci v Celovcu, da se nadaljujejo razgovori o južno-tirolskem vprašanju 24. junija, je do tega tudi prišlo. Obe precej pomnoženi delegaciji sta se sestali v soboto, 24. junija, v Zürichu, čeprav so nekateri že napovedovali, da do pogajanj sploh ne bo prišlo zaradi napetega položaja na Južnem Tirolskem.

Še menda na nobeni konferenci ni bilo ozračje tako neugodno kot ravno ob teh pogajanjih, pa tudi »v zaledju«, to je v Italiji kot v Avstriji so bili duhovi do skrajnosti razburjeni, kar je prišlo do izraza že ob medsebojnih brutalnih izgredih, kot je požig izletniškega avtobusa v Milanu in v Gradcu in nekorektnih nastopov obmejnih uradnikov na obeh straneh. Zlasti pa je z vso težo viselo nad sestankom dejstvo smrti dveh mladih Tirolcev in številnih dinamitskih napadov na električne napeljave. Tudi prisotnost tirolske poslanke dr. Stadlmayer, o kateri so uvedli v Italiji kazenski postopek, ki pa še ni zaključen, ni bila Italijanom po godu.

Ko sta se v soboto zjutraj zbrali obe delegaciji v hotelu »Dolder«, je takoj v nastopnem govoru italijanski zunanji minister Segni v ostrih izrazih opozoril na vse te kočljive okolnosti in pri tem poudaril, da pada za to stanje odgovornost »na organizatorje in mandante tudi onstran meje in na one, ki so sprožili nezaslišano in neupravičeno kampanjo sovraštva«. Toda kljub temu je Italija pokazala pripravljenost za medsebojna pogajanja in v okviru možnosti pristati na določene koncesije v korist tirolski manjšini, v kolikor je to v skladu z italijansko ustavo.

Na težke izjave ministra Segnija, ki so skoraj izzvenele v hude obtožbe, je odgovoril nič manj ostro avstrijski vodja delegacije minister Kreisky, da je znano, kako je avstrijska vlada obsodila atentate, vendar pa v demokratični državi oblast ni odgovorna za vsako dejanje svojih državljanov. Sicer bi pa morala država, predno obtoži svojo sosedo tako težke odgovornosti, prej doprinesti dokaze krivde, kar se v danem slučaju ni zgodilo. Kar se pa tiče italijanske pripravljenosti nekaj popustiti nemško govoreči manjšini, je poudaril minister Kreisky, da avstrijska delegacija ni prišla v Zürich zato, da bi se pogajala za drobtinice upravne vsebine, marveč je trdno odločena zahtevati popolno avtonomijo za Južno Tirolsko. Pri tem se je skliceval na pariški dogovor iz leta 1948, ki je že takrat nudil več pravic avstrijski manjšini kot pa jih obljublja sedaj rimska vlada.

Dopoldansko, popoldansko in nočno zasedanje je potekalo v zelo neprijaznem tonu, ki se je pogosto spremenilo v medsebojna obtoževanja in pikrosti. Videti je bilo že ob začetku, da pogajanja ne bodo prinesla nobenih pozitivnih rezultatov in ko sta delegaciji povedali svoja stališča, med katerimi je globok prepad, sta pristali na to, da se konferenca razide. Tudi uradno poročilo so sestavljali pozno v noč z veliko težavo.

Za nadaljnje reševanje južnotirolskega problema je avstrij. delegacija predlagala, da naj sestavijo mednarodno komisijo, ki bi preiskala položaj in razmere na licu mesta, kar je v skladu z nasveti UNO; v skrajnem slučaju pa bi prosili za posredovanje generalnega tajnika UNO Hammarskjölda. To pa je italijanska delegacija odklonila in se sklicevala, da je za rešitev tega problema edino merodajno mednarodno sodišče v Haagu.

Tako se južnotirolsko vprašanje vedno bolj zapleta in oddaljuje mirni rešitvi. Tisti pa, ki prav tako na svoji lastni koži občutijo težo manjšinskega vprašanja — to smo koroški Slovenci —, s strahom opazujemo, da so teh zaostrenj krivi predvsem prenapeti nacistični agenti, ki se — kadar gre zanje — sklicujejo na božje, naravne in mednarodne postave, kadar pa gre za pravice drugih, poznajo le še postavo močnejšega. Ob tem neugodnem razpletu južnotirolskega vprašanja, ki je zahteval že smrtne žrtve, pa se le ne moremo ubraniti misli, da je Bog pogajajočim odtegnil svoj blagoslov zaradi njihove dvojne morale, ko od svoje polne mize drugim niti drobtinic ne privoščijo . . .

Francoski kmetje se upirajo...

Že nekaj časa se na francoskem dogaja nekaj svojevrstnega. Na mestnih ulicah v zahodni in južni Franciji se kar dnevno pojavljajo večje skupine kmetov, ki hodijo v bližnja mesta demonstrirat proti vladnim ukrepom, po katerih so kmečki produkti postali še bolj slabo plačani kot do sedaj.

Tako se je zgodilo n. pr. v mestu Pontivy, kjer se je zbralo okrog 5000 kmetov iz bližnje okolice, — pripeljali so se na traktorjih — in se zabarikadirali v mestu. V Normandiji so kmetje uničili tudi telefonske naprave, posekali drevje ob cestah in zamašili odtočne kanale. Vsak dan prihajajo nova poročila o protestnih zborovanjih kmetov; val nezadovoljstva kmetov in njihovih nastopov zajema vedno več francoskega podeželja.

Za kaj pravzaprav gre ob teh kmečkih uporih sedanjega časa? Prav gotovo morajo biti vzroki tehtni, da se je kmet dvignil v protestne akcije. Znano je namreč (tudi v Avstriji), da zna kmet najbolj potrpežljivo prenašati zapostavljanja in tiho požirati krivico. Kvečjemu odgovori s tem, da pusti svoje delo in gre iskat zaslužka v tovarno. To vidimo v vedno večjem begu kmeta s kmetij v mesto, kjer se mu obeta boljši zaslužek pri manjšem delu.

Da je problem kmetijstva zelo pereč socialni problem, nam potrjuje tudi najnovejša socialna okrožnica papeža Janeza XXIII. V njej opozarja papež na ta težek problem, ki grozi zadati današnji družbi hud udarec; zato poziva državnike, da posvetijo temu vprašanju več pozornosti.

Jedro tega kmečkega problema je dejstvo, da kmečki pridelki nimajo zadostne cene in tako postaja kmečko delo vedno manj vredno, manj rentabilno. To je posledica industrializacije kmetijstva, ko velika kmetijska podjetja (farme) ob veliki mehanizaciji proizvajajo velikanske množine pridelkov z majhnimi upravnimi stroški, dočim mora srednji in mali kmet za isti pridelek žrtvovati neprimerno več dela. To pa ima za posledico, da se trg napolnjuje s cenejšimi pridelki iz tujine, domači dražji pridelki pa ostanejo v zalogi neprodani.

To je vzrok tudi uporom in prostestom francoskih kmetov. Cene njihovim pridelkom so prenizke. Pri tem se kopičijo zaloge masla in drugih pridelkov. Tudi živine ne morejo prodati, kolikor bi želeli. O tem položaju je razpravljala tudi vlada in sprejela več ukrepov, da bi omogočila odkup živine in zalog masla. Tudi predsednik Debré je govoril francoskim kmetom in jim zagotovil pomoč vlade, pri tem pa je kmete tudi pozval na potrpežljivost ter jim zagotavljal, da upa, da bo v treh letih to težko vprašanje rešeno.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 8. julija t. l., to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za sprejemni izpit so lahko ustne v pisarne šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, vsak dan od 14. do 18. ure ali pa pismene do 1. julija 1961. Pismene prijave je treba kolkovati s 6 šil. Prijavi pa je treba priložiti rojstni list in dokument avstrijskega državljanstva. Šola, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, naj pošlje »Schülerbeschreibung« direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti zadnje spričevalo, katero bo dobil 7. julija 1961. S seboj naj tudi prinese copate.

Glede izpitov za višje razrede pa dobite podobna pojasnila v šolski pisarni vsak dan popoldne.

Ravnateljstvo

Ponovitev koncerta Slovenske gimnazije v Škocijanu

bo v nedeljo, dne 2. julija 1961 v novi farni dvorani v Škocijanu ob 3. uri popoldne.

Prisrčno vabljeni

— KRATKE VESTI —

Kakor nemirni ognjenik so nekatere države Južne Amerike. Revolte in vojaški upori so nekaj vsakodnevnega. Tako je v teh dneh izbruhnila že četrtič revolta v **Venezueli** od leta 1960 proti predsedniku Romulu Betancourtu. Enkrat se uprejo skrajni levičarji, drugič pa skrajni desničarji, a doslej je bil rezultat teh uporov le »nekaj mrtvih in ranjenih«. Zadnja revolta v obmorskem mestu Barcelona je zahtevala 40 smrtnih žrtev.

Množični morilec in vojni zločinec prvega reda **Eichmann Adolf** je po dolgih zasliševanjih prič končno dobil besedo na procesu v Jeruzalemu, da pove v koliko se čuti krivega tega, kar mu obtožnica in priče očitajo.

Ob toliko neizpodbitnih dokazih Eichmannovih zločinov in visokega položaja, ki ga je zavzemal v vodstvu Hitlerjevega režima presenečajo njegove izjave, ko pravi, da se ne čuti krivega, ker je bil le poslušen izvrševalec ukazov, ki so prišli od zgoraj, da je celo ščitil Jude in jih reševal ali pa da sploh ni vedel za gotove uničevalne akcije.

Politični teden

Po svetu . . .

Vročina raste

Kljub silnemu valu vročine nad Evropo je mednarodno politično življenje v teh vročih dneh ostalo v znamenju visoke napetosti. Čeprav so napovedovali, da bo po vljudnosti polnem srečanju obeh mogočnjakov Vzhoda in Zahoda mednarodna napetost popustila, bi skoraj lahko rekli, da se je zgodilo prav nasprotno. Zdi se, da sta si Hruščev-Kennedy na Dunaju jasno pokazala karte, zato je opažati na obeh straneh resen molk in tišino, ki nikakor ne obeta dobrega. Kakor da bi oba nasprotnika, ko sta se pobliže pogledala, spoznala, da je prišel čas, ko z lepimi besedami in pokloni ni več mogoče opravičevati (namerne) nekorektnosti, temveč si bo treba dati jasen odgovor na »viseča vprašanja«. In morda sta tudi ob tem spoznala, da se pri vsem prizadevanju skozi leta poti obeh vedno bolj razhajajo, da je treba čimprej in čimbolj okrepiti svoje pozicije.

Ultimat Hruščeva

Prvi je spregovoril Hruščev, ko je napovedal separatni mir z Vzhodno Nemčijo. Čeprav je Hruščev že večkrat podobno napovedal, se zdi, da tako resno še nikdar ni mislil kot tokrat. Zato je razburjenje na Zapadu, posebno pa še v Berlinu, zelo veliko. Berlinski župan je zato sklical zastopnike vseh strank in jih opozoril, da v tako resni nevarnosti Berlin še ni bil od zadnje svetovne vojne.

Ob tej priliki je Hruščev tudi povedal, da so meje med Poljsko in Vzhodno Nemčijo končno veljavne in bo zato vsak poskus spremeniti jih pomenilo atomsko vojno.

Zadeva Berlina gre že tudi zapadnjakom na živce in ni brez pomena, če se slišijo že na Zapadu glasovi, da bi bilo treba berlinsko vprašanje rešiti. Celo v ameriškem senatu je bilo predlagano, da naj bi oklicali Berlin za »svobodno mesto«, iz katerega bi se naj umaknili vsi tuji vojaki. V Angliji pa je stari maršal Montgomery predlagal, da se naj tuji vojaki umaknejo iz vseh zasedbenih področij Nemčije in prepuste ureditev teh vprašanj Nemcem samim. To pa je vzbudilo silne proteste in obsodbe, pri čemer so Montgomeryja primerjali nekdanjemu Chamberlainu, ki je Hitlerju popuščal in tako netil njegovo ošabnost.

Kennedy ne miruje

Medtem pa tudi Kennedy, kateri je moral radi v vojni pridobljene bolezni prijeti za berglje, ni miroval. Dobro se zaveda, da je za ZDA največja nevarnost komunizem, ki v Afriki in Aziji nevarno napreduje in že sega tudi po Latinski Ameriki. Saj grozi, da bo prav pred vrati Amerike postavil Kremelj močno oporišče — na Kubi. Da prepreči najhujše in da svoje prijatelje poveže v trdno zvezo proti komunizmu, je poslal Kennedy na pot ameriškega zastopnika pri OZN Adlaia Stevensona. Na tej poti po vseh južnoameriških državah bi naj Stevenson poizvedel, kolikšna bo podpora, da se bodo te države gospodarsko opomogle in tako odbile komunistično nevarnost. Kot poročajo, je bil Stevenson povsod zelo lepo sprejet, le ponekod je komunistično usmerjeno dijaštvo demonstriralo. ZDA so obljubile, kar so »zavezniki« zahtevali, seveda bodo pa zato evropske države pri teh podporah nekoliko prikrajšane.

*

Pri vsem mrzličnem tekmovanju v mednarodnem političnem dogajanju pa moremo v minulem tednu zaznamovati tudi nekaj pomirljivih in zadovoljivih političnih uspehov v Laosu in Kongu. Čeprav še niso dane vse garancije, da bodo uspehi trajni, je že to velikega pomena, da je do zbližanja sploh prišlo.

Poravnava v Laosu

Tako so v Zürichu razpravljali skozi dva tedna trije predstavniki najmočnejših laoških skupin — trije princi — in so po daljših razgovorih končno prišli do sporazuma o skupni koalicijski vladi. V njej bodo sodelovali zapadnousmerjena stranka pod vodstvom princa Bun Uma, ki je moral radi »ljubega miru« največ popustiti, nadalje nevtralistični princ Suvana Phuma in voditelj komunistične skupine princ Suvanuvong. Čeprav ima protikomunistični princ Bun Uma največ pristašev med ljudstvom, bo moral pristati na to, da bo novi predsednik države nevtralistični Suvana Phuma, za katerega so se izrekli tudi partizani, saj je dejansko pač tako, da v razmerju do komunizma pomeni »nevtralnost« isto kot naklonjenost in podpiranje komunizma. — Končno besedo pa so trije laoški princi prepustili tamošnjemu kralju, ki ima tudi po ustavi zadnjo besedo. Istočasno pa zaseda v Švici 14 držav in razpravlja o laoških problemih, vendar ta konferenca doslej še ni prinesla nobenih sadov; pač iz vzrokov, da v današnji mednarodni napetosti nobena skrajnih strank noče popustiti.

Parlament v Kongu

Drug podoben primer urejevanja notranjih zadev z lastnim prizadevanjem je kongoška republika sredi Afrike. V tej deželi, ki je lansko leto dobila politično samostojnost od Belgije, je preteklo mnogo nedolžne krvi in gospodarska stiska je radi neurejenih razmer zahtevala hude žrtve. Kot se zdi, so menda zares bila kriva teh pobojev in medsebojnih sporov hujskanja od zunaj. Končno se je le posrečilo izločiti iz dežele tuje elemente in približati voditelje ljudstva drug drugemu. Na skupnem razgovoru zastopnikov vseh pokrajin je bilo sklenjeno, da skličejo kongoški parlament, ki bo ponovno izbral vlado in tako končno življenje mlade republike spravil na normalen tir. Ta parlament se naj sestane pod zaščito vojakov Združenih narodov in ti morajo slehernemu poslancu zagotoviti poslansko nedotakljivost in varnost. Prvotno je bil parlament sklican za 25. junij, a je moral biti za nekaj dni preložen, ker ni bilo mogoče v tako kratkem času dokončati vse priprave. Tik pred napovedanim začetkom zasedanja so izpustili na svobodo tudi predsednika Katange Čombeja, ki je sklenil s centralno vlado sporazum. Predsednik Gizenga, ki načeluje odpadniškim provincam, pa je stavil pogoje za udeležbo — predvsem zagotovitev varnosti —, a je kljub temu malo verjetno, da se bo s svojimi poslanci udeležil zasedanja parlamenta.

. . . in pri nas v Avstriji

Gospodarski uspehi in bremena

Avstrijska vlada ima v zadnjih mesecih precej trdo delo in je postavljena pred težka vprašanja zunanje in notranje politične narave. Marsikatera država je Avstriji kar zavidala za njene velike in resnične prijatelje na obeh straneh »železne zavese«. Celo sami Sovjeti so ji bili tako naklonjeni ob sklenitvi državne pogodbe, da so takrat govorili o nekakem čudežu. Modro vodstvo pod kanclerjem Raabom je znalo državi dati močno in solidno gospodarsko podlago, na kateri sloni ves uspeh gospodarskega podviga v zadnjih letih. Saj se je obseg zunanje trgovine v zadnjih osmih letih povečal na več kot dvakrat, devizne in zlate rezerve so se dvignile od 7 na skoraj 18 milijard šilingov, vrednost socialnega produkta se je podvojila in turistični promet, izredno važen vir dohodkov v plačilni bilanci, se je početveril. Prav v tej zadnji postavki beleži zlasti koroška dežela v tem letu zelo ugoden dvig.

Toda kljub temu slišimo neprestano o pritoževanju finančnega ministra, da so državne blagajne preveč obremenjene. Nezdrav pojav, ki je prav v Avstriji postal že redno sredstvo izenačenja razlik v različnih panogah gospodarjenja, da namreč država doplačuje primanjkljaj (mleko), je veliko breme državnim financam. K temu še izredno visoko število upokojencev in drugih podpirancev ter že kar kronični poviški k rednim plačam: vse to vedno bolj ruši gospodarsko ravnotežje.

Zamera na Zapadu

Drugo vprašanje, ki teži avstrijsko vlado, je zamera pri zapadnih državah radi južnotirolskega vprašanja in radi prenosa sedeža Združenih narodov na Dunaj. Vsako nerganje v zapadnem sklopu držav ruši trdnost in enotnost le-teh v političnem in gospodarskem odporu proti Vzhodu. Nepopustljivo stališče Avstrije v južnotirolskem sporu zato zbuja pri zapadnih velesilah nevoljo in bi radi videli, da bi bil čimprej rešen. Zdi se, da bi tudi Dunaj rad v tej zadevi le našel neko rešitev in bi bil bolj sprejemljiv za italijanske protipredloge, kar se je videlo pri pogajanjih v Celovcu, kjer so bili najbolj ekstremni boritelji nekoliko potisnjeni v ozadje. Toda avstrijsko javno mnenje, zlasti na Tirolskem in Koroškem, je postalo posebno ob priporu gospe dr. Stadlmayerjeve, ob uboju obeh Južnotirolcev in ob drugih neredih razburjeno, kar niso smeli niti na Dunaju prezreti.

Komu se naj pridružimo?

Tretje vprašanje, ki ga bo morala vlada rešiti v najbližnji bodočnosti, pa je njena vključitev v skupno evropsko gospodarstvo. Kot samostojna država bi se sicer mogla pridružiti gospodarskemu bloku, ki bi najbolj odgovarjal njenim koristim. Toda v slučaju Avstrije, ki je nevtralna država z mednarodnimi obveznostmi, je stvar drugačna. Že naravna lega in gospodarska povezanost privlačuje Avstrijo k državam Evropske gospodarske skupnosti, vendar pa se zdi, da bi zlasti Moskva, kateri se ima Avstrija zahvaliti za svojo samostojnost, (sicer bi se ji godilo kot danes razdeljeni Nemčiji) — morda tolmačila tak korak kot kršitev nevtralnosti. Torej vsekakor nova avstrijska vlada ni brez skrbi in težav.

Sokrivda Sovjetov

Pretekli teden so v Sovjetski Rusiji in tudi v nekaterih deželah vzhodnega bloka imeli spominske proslave na zahrbten napad Hitlerjeve Nemčije na Rusijo, kar se je bilo zgodilo v zgodnjih urah 21. junija 1941. Dvajset let je poteklo, odkar je bil storjen v zadnji vojni ta pomemben dogodek, od katerega je bil zavisel nadaljnji potek vojne. Odprtje druge fronte je bila prevelika obremenitev Hitlerjevih armad, zato pomeni ta Hitlerjev napad prelomnico v zadnji vojni.

Dotedanje zadržanje Sovjetov ima velik pomen ne le za celoten razvoj vojnih dogodkov, marveč je močno vplivalo tudi na razmere na slovenskem jugu, posebno še na slovenskih tleh. To dejstvo je treba večkrat poudariti, ker ga danes radi postavljajo v napačno luč ali pa ga sploh pozabljajo.

29. avgusta 1939 sta Molotov in Ribbentrop podpisala nemško-sovjetski sporazum. Sovjetska zveza je tako postala zaveznica Hitlerjeve Nemčije. S to pogodbo si je Sovjetska zveza nakopala sokrivdo za drugo svetovno vojno. Še več, brez te pogodbe bi verjetno sploh ne prišlo do te vojne, kajti z njo je Stalin Hitlerju zavaroval hrbet in mu tako dal pogum, da je začel v Evropi vojno.

Kdor pozna komunizem, bo tudi mogel razumeti, kako so mogli Sovjeti stopiti v »prijateljstvo in zavezništvo« s Hitlerjem. Po svoji naravi sta oba sistema — nacistični in komunistični — diktatorska, torej imperialistična. Tudi je znano, da komunizem dopušča vsako dejanje, če je le v službi in v korist svetovni revoluciji, katera je končni cilj komunizma. Da se je mogla komunistična ideja učinkovito razširiti tudi izven mej Sovjetije in vsaj v nekaterih deželah priti do oblasti, je bilo nujno potrebno, da izbruhne vojna. Do te vojne je tudi prišlo in v njeni prvi etapi so nasilne nacistične armade uživale moralno podporo takratne kominterne, to je komunističnih organizacij v svobodnih in zasedbenih deželah. Saj je bila celo angleško-francoska obramba od strani Sovjetov ožigosana kot imperialistična vojna. Tako so komunisti vsega sveta dobili legitimacijo, da sodelujejo z nacizmom pri rušenju »kapitalističnega sveta«.

Ker pa je bilo to zavezništvo skovano le na neiskrenosti in sebičnih interesih, ga je zahrbtna igra za Balkan in Bližnji vzhod (perzijski petrolej) pokopala po starem načelu: kdo bo prvi udaril — in nacistične sile so prekoračile meje »zaveznika«, s katerim si je pred malo več kot enim letom bratovsko razdelil nesrečno Poljsko. S tem pa se je začel začetek konca, ki je Hitlerju prinesel smrt in Nemčiji poraz, komunizmu pa je odprl z dogodki, ki so sledili največ po nerazumljivi kratkovidnosti »zapadne« politike, vrata v široki svet tako, da danes ni več točke na zemlji, kjer bi se ne pojavljala grozeča senca roke iz Kremlja.

SLOVENCI
doma in po svetu

Knjiga o Koroški

Znani zemljepisec in zgodovinar dr. Anton Melik, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki je že pred vojno izdal več knjig o slovenskih pokrajinah, je od leta 1954 izdal v založbi Slovenske Matice zelo izčrpne opise posameznih pokrajin. Med temi je tudi knjiga, ki obsega 606 strani in opisuje visokogorski svet ob Karavankah, predvsem Koroško in Rezijo. Vse do sedaj izdane knjige obsegajo nad 3000 strani.

To delo je edinstveno te vrste in ima veliko znanstveno vrednost. Mnogo je tudi izbranih slik, zemljevidov in statističnih podatkov iz narodnega gospodarstva. Uporabnost tega dela je še toliko večja, ker je nenavadno natančno obdelano tisto ozemlje, ki se nahaja v Avstriji, Italiji in Madžarski (samo opis celovške kotline ima 84 strani). Na koncu avtor navaja vire. Človek se kar čudi, koliko jih je zbral. Škoda, da je prav knjiga, ki govori o Koroščih, že pošla.

Priznani geograf — Slovenec

Na mnogih ameriških univerzah delujejo mladi slovenski profesorji, o katerih moremo pogosto čitati pohvalna priznanja. Tako poročajo o mladem dr. Jožetu Velikonji, da je dobil za svojo usposobljenost kot geograf lepo priznanje. Zveza ameriških geografov ga je poslala kot svojega zastopnika na kongres italijanskih geografov v Trst. Po vrnitvi v ZDA je pa dr. Velikonja dobil povabilo univerze v Madisonu v Wisconsinu, ki ima enega najbolj priznanih geografskih oddelkov v Združenih državah, da bi predaval zemljepis. Za kongres ameriških geografov, ki bo avgusta, je Zveza geografov naprosila dr. Velikonjo, naj bi na njem poročal o svoji študiji italijanske emigracije v ZDA.

Tudi v Braziliji poučujejo

Tudi iz Brazilije poročajo novice o uspehih, ki jih dosegajo naši rojaki na tamošnjih znanstvenih zavodih. Tako je univ. profesor Alojzij Fonda postal direktor oddelka klasičnih jezikov na filozofski fakulteti mesta Assis. Naš drugi rojak, univerzitetni prof. Franc Košuta, je v Sao Paulu postal direktor inženirske fakultete v Mackenzie. Gimnazijo je dr. Košuta študiral v Ljubljani. — V mestu Sao Joao del Rei v državi Minas pa je profesor na fakulteti Don Bosco slovenski duhovnik Alojzij Zver.

Koncert „Korotana" v Clevelandu

Pevsko društvo „Korotan" v Clevelandu (USA) je pred kratkim priredilo svoj vsakoletni veliki koncert v farni dvorani pri Št. Vidu v Clevelandu. Slovenski rojaki so se v tako velikem številu udeležili prireditve, da je zmanjkalo sedežev. Pevski zbor Korotana, ki ga vodi prizadevni pevovodja Metod Milač, namreč upravičeno uživa dober sloves. Na programu so bile slovenske narodne in umetne pesmi ter operne arije. Nastopilo je več solistinj in solistov, med katerimi se je posebno postavil baritonist Franček Gorenšek v pesmi „Čez noč", ki so jo na zahtevo občinstva morali ponoviti. Poleg glasovne čistosti in enotnosti pa zbor odlikuje pravilna izgovorjava slovenskega besedila, čeprav mnogi pevci že dolgo bivajo v Ameriki in žive v angleškem jezikovnem okolju, pripominja glasbeni kritik v „Ameriški domovini".

Čuden romar

Iz Pariza se je te dni odpravil na pot 24-letni stavbenik Dragotin Vrbota. Po rodu je iz Trsta, priimek pa kaže, da je iz slovenske družine. Mladi mož je sklenil, da pojde peš okoli sveta. Najbolj zanimivo pri tem romarju je to, da nosi na ramenih težak lesen križ. Na pot se je dvignil 27. maja; vsak dan prehodi 50—60 km. Iz Pariza je šel v Lurd, od tam pa proti Rimu, kjer upa, da ga bo sprejel papež v posebni avdienci. Iz Rima namerava oditi v Sveto deželo. Ko bo končal romarsko potovanje okoli sveta, namerava spisati knjigo o svojih doživljajih.

Ljudsko štetje na Gradiščanskem

O podatkih ljudskega štetja glede manjšin v okviru Avstrije dosedaj še niso bili objavljeni nobeni rezultati, čeprav so že bili objavljeni začasni rezultati ljudskega štetja po posameznih zveznih deželah. Pred dnevi pa je prinesla Tanjug-agencija poročilo o začasnih rezultatih popisa prebivalstva na Gradiščanskem. Več kot 28.000 prebivalcev Gradiščanske se je izjavilo, da uporablja hrvaški občevalni jezik, ali pa hrvaški in nemški. V primeri z zadnjim popisom prebivastva 1951, se je število oseb, ki so odgovorile, da govore samo hrvatski jezik, povečalo od 15.729 na 24.617. — Čeprav so objavili tudi rezultate o prebivalstvu na Koroškem, ni bilo še ničesar povedanega, kako je glede občevalnega jezika odgovarjalo prebivalstvo na Koroškem.

Norci in živčni najbolj lažejo

Ali res moški bolj lažejo kakor ženske?
Norci in živčni najbolj?
Mirni in dobrodušni pa najmanj?

Laž ima neverjetno velik pomen v našem življenju.

Strahotno jo zaničujemo in če komu rečemo lažnivec zadošča, da pridemo pred sodišče zaradi žaljenja časti. Pa proti nobeni izmed desetih zapovedi tako pogosto ne grešimo kakor proti osmi. Da, pravijo, da bi ves svet zašel v krizo brez upanja rešitve, če bi na lepem vsi začeli govoriti golo resnico.

Dušeslovci raznih univerz so problem laži zadnje čase obdelovali pod najrazličnejšimi vidiki.

Otroci

Psihološki zavod dunajske univerze je dognal, da se otroci šele s petim letom nauče lagati. Pri manjših otrocih gre na splošno le za majhne izmišljotine, ki nastajajo iz čiste, a živahne domišljije.

Šele med petim in desetim letom zraste zanimanje za laž v sili; ki jo opazijo otroci pri odraslih. Kar nenadno odkrijejo, da neodkritost more biti pripravna zadeva. Če nima prave vzgoje, bo otrok nujno in naravno prišel do zaključka, da mu laž omogoči mnogo stvari, še več pa olajša. Kjer pa je vzgoja boljša, tam je stvar drugačna: dognanja so dokazala, da otroci iz družin, kjer vlada dobrota in soglasje, so neprimerno bolj pošteni v besedah kakor drugi.

Velika večina otrok začne lagati šele tedaj, ko so doživeli, da so jih drugi nalagali, potegnili za nos, osleparili, prelisjačili . . .

Zakaj lažemo

Ena izmed holandskih univerz se je ukvarjala z vprašanjem, zakaj lažemo. Potem ko so bili vprašali številno lažnivcev in preiskali nad 700 laži, so izjavili:

41 odst. jih laže, da bi ne vzbudili nepotrebne nevolje oz. ne imeli škode.

14 odst. zato, da uveljavi svojo voljo;

8 odst. zato, da bi vzbudili zanimanje zase ali priznanje;

6 odst. zato, da si prihrani delo in čas;

4 odst. zato, da se ne bi osmešili;

3 odst. zato, da bi napravili na bližnjega dober vtis.

Kdo najbolj laže

Primerjali so med seboj 2500 oseb, katerih osebnost in značaj so prej natančno določili.

Na prvem mestu so med lažnivci živčno razburljivi ljudje, med katerimi je trikrat toliko lažnivcev kot pri naslednji skupini.

Najmanj lažejo mirni, dobrodušni in popustljivi ljudje.

Pri nekem poskusu s 5000 osebami vseh starostnih dob in obeh spolov so dognali, da moški bolj lažejo kakor ženske. Le med 10. in 14. letom jih dekleta prekašajo. Najbolj na splošno lažejo fantje med 15. in 18. letom.

V zrelih letih zmerom manj lažejo, pač pa se radi izgovarjajo. To je pokazala preizkušnja z naslednjim vprašanjem: »Recimo, da imate prijaznega strička, ki vam pogosto kaj podari. Nekega dne vam pošlje sliko, ki vam prav nič ne ugaja. Ko se drugič snideta, vpraša: ‚No, ali ti je bila slika všeč?' Kaj bost eodgovorili?«

Polovica bo čisto odkrita; ena tretjina bo lagala, da jim je slika všeč; ena sedmina pa bo izbegnila jasnemu odgovoru, češ, da so mu hvaležni, da je res slika in podobna dvoumja.

Takih diplomatskih izgovorov oz. bolje odgovorov je pri mladini samo 1 odst., medtem ko jih je pri starostni dobi že 44 odst.

Zanimivo, da tudi nadarjenost ima svoj pomen. Dve leti so nad 400 dijakov univerze De Paul opazovali v čim bolj pogostih možnostih za laž in prevaro. Potem so preskusili njihove umske sposobnosti in jih razdelili v 4 skupine; v prvi in najbolj nadarjeni skupini je bilo le 15 odst. lažnivcev; potem pa je odstotek hitro rastel in pri najbolj omejenih je dosegel 60 odstotkov.

Znaki laži

Nekoč je rekel Nietzsche: »Res je, da lažejo usta, a obenem šoba, ki jo tedaj naredimo, še govori resnico.«

Čeprav ne smemo vzeti te trditve čisto dobesedno, ima na sebi marsikaj resnice.

Na vsak način drži, da negotov pogled razodeva lažnivca. Dokaz za to je prinesla univerza Colgate (ZDA) s svojimi poizkusi.

Polovico dijakov so peljali v sobo, kjer je bilo raztresenega dokaj denarja. Rekli so jim, da ga sme vsakdo ukrasti in obdržati, če se mu posreči, da psihologe prevari pri zaslišavanju. Drugo skupino so pa prosili, naj na vsa vprašanja čisto odkritosrčno odgovori.

Potem so zaslišali vsakega dijaka posebej in medtem je oftalmograf filmal gibanje oči. Pri veliki večini so bile oči nedolžnih dijakov popolnoma mirne, medtem ko so pogledi lažnjivcev prebliskovali, trepetali. Vendar so znanstveniki že pri 75 odstot. preskušnjah oseb mogli s prostim očesom spoznati lažnjivce.

Poleg trepetanja očes se zazna laž tudi z drugimi spremembami oči: sprva se zenice počasi raztegnejo, potem pa se nenadno hitro zožijo.

Posledica laži

Da laž obteži vest, o tem seveda ni treba še posebej govoriti.

Pa škoduje tudi telesno oz. telo vsaj čezmerno in nevarno obremeni. To so dognali z detektorjem za laži, aparatom, ki zaznamuje telesne odzive ob laži in zaradi nje.

Laž vpliva na ves živčni sistem, bitje žil, krvni pritisk, dihanje. More celo tako škoditi, da prenapeti živci onemogočijo delovanje življenjsko nujnih organov. Seveda so še bolj neizogibne posledice v duševnosti. Kolikokrat n. pr. napačna napoved davkov vodi do živčnega zloma! Neki ameriški psihiater trdi: »Za vsakih sto dolarjev, ki jih človek utaji davčni upravi, bo nekega dne moral plačati tisoče svojemu zdravniku za živčne bolezni!«

Na vsak način velja: Čim rajši lažemo, tem manj zreli smo, tem manj zdravi in tem bolj duševno omejeni. Lepo vabilo k laži!

D. Ž.

Srčni infarkt

(Nadaljevanje)

V enem pogledu pa je srce zelo zahtevno. Imeti mora namreč zadostno količino krvi za lastno prehrano. Zaradi tega mu je dala mati narava dobro izoblikovane venčaste arterije, latinsko koronarke, ki v obilici oskrbujejo srce s plemenitim rdečim življenskim sokom, to je s krvjo.

Te srčne venčaste žilice, dve večji po številu, potekajo dobro vidne po vsej površini srca in se razpletajo kot mreža; kot tanke lasaste cevčice pa pronicajo v globočino k mišičnim vlaknom. Ali ni krivična muhavost narave? Ako se ena teh venčastih žilic ali tudi komaj znatna vejica zamaši, potem bo zanesljivo uničeno srčno mišičevje, ki se nahaja v neposredni bližini zamašitve. Če napadejo človeka v področju osrčja nenadoma grozovito žgoče bolečine, so te bolečine smrtni krik od krvnega obtoka odrezanih mišičnih vlakenc srca, ker jim preti nevarnost, da se zadušijo. Neizprosni srčni živci pa priganjajo ta vlakenca brez prestanka k delu. Toda vlakenca obupno kričijo: Ne moremo, ne moremo delati, ker nimamo nobene krvi in nobenega kisika več; moramo se zadušiti. Pred seboj imamo tipično sliko srčnega infarkta. Če se zamaši glavna veja srčne venčaste žile, pomeni to takojšnjo smrt celotnega srčnega mišičevja zaradi zadušitve. Ako pa se zamašijo srednje velike ali manjše srčne žilice, tedaj srce to še nekako prebije, če mu kolikor mogoče prizanašamo.

Kaj pa vpliva tako na arterije, da se nenadoma tako nesmiselno vedejo? Vzemimo za primer vodovod. V notranjščini vsake vodne cevi se nabere v 50-tih letih mnogo apna, ki cev znatno zoži. Isto se dogaja pri arteriji ali žili odvodnici v človeškem telesu.

Srčni infarkt, ki ga zdravnik lahko ugotovi s pomočjo elektrokardiograma, povzroči tromboza, to je sesedena kri v srčni venčasti žili zaradi poapnenja te žile. Črtnik električnega aparata zariše na papirnatem traku krivuljo, ki ji pravimo elektrokardiogram. Iz nepravilnih rogljev v krivulji je mogoče spoznati srčni infarkt. Z odlaganjem holesterina, apnenih soli in maščobe se zoži votlina žilic in brzina krvnega obtoka se zniža. Vse skupaj pospeši nastajanje krvnih žmukljev. Območje srčne mišice, ki ni več oskrbovano s krvjo, utrpi težke okvare. Celice odmrejo in pri ugodnem izidu infarkta jih nadomesti brazgotinsko tkivo. Tako nastane v steni srca ožuljek, ki zmogljivost srca zelo omejuje, kajti brazgotina se ne krči. Vsak srčni infarkt življenje zelo ogroža in po statističnih podatkih konča smrtno 30 odstotkov vseh infarktov. Prvi dan je nevarnost srčnega infarkta največja, z vsakim nadaljnim dnevom, ki ga bolnik preživi, pa se bolezensko stanje boljša.

V notranjost žilice se torej najprej vgnezdi takozvani holesterin. Šele pozneje poapnijo te zaloge holesterina z drugo maščobo vred na notranjih stenah žil odvodnic ali arterij.

Holesterin, po domače: žolčna mast, je maščobi podobna tvarina, kemično neki alkohol, ki ga vsebujejo žolčni kamenčki, rumenjak, kri in možgani. Maščobe so v vodi netopljive organično-kemične snovi, v katerih je alkohol glicerin združen z maščobnimi kislinami.

Mnogo ljudi pa živi tako, da morajo njihove žile odvodnice predčasno poapniti. V tem pogledu prednjačijo vsekakor Amerikanci. Prav dobro pa odrežejo na primer Japonci in Italijani iz južne Italije. V njihovi krvi se nahajajo vpadljivo majhne količine holesterina. In zakaj? Japonci in južni Italijani jedo le malo živalskih maščob, pač pa v veliki meri rastlinska olja.

Prenagljene grozne novice, „surovo maslo povzroča srčni infarkt" in podobne napovedi plašijo bralce časopisov. Vendar pa tiči v tem trohica resnice. Vse živalske maščobe povišajo namreč v krvi raven holesterina, ki je glavni vzrok poapnenja žil, medtem ko rastlinske maščobe raven holesterina znižajo. Živalsko zabelo dobivamo, če raztopimo na ognju živalsko maščobo, rastlinsko maščobo pa dobimo iz olja, ki ga iztisnemo iz nekaterih semen. Iz zdravstvenih razlogov svetujemo, da uporabljate v gospodinjstvu čim več olja sončnic, grozdnih jedrc, laških lešnikov in lanenega olja, ki zanesljivo zavirajo prezgodnje poapnenje žil.

(Konec prihodnjič)

Pleša nekdaj in sedaj

Že v starih časih so ljudje iskali pripomočke za odpravo ali preprečitev pleše. Pred 5000 leti je neki Egipčan iznašel tako sredstvo. Zmešal je mast leva, vodnega konja, krokodila, mačke, kače in kozla ter z njo mazal plešaste Egipčane po glavi.

Neki poglavar iz rodu Fidžijcev je vsakokrat, ko si je dal ostriči lase, pojedel celega moškega, da je s tem nadomestil moč, ki jo je izgubil z odstriženimi kodri.

Današnji leki seveda niso več tako nenavadni. Vendar je moških, ki s plešo niso zadovoljni, vedno več. Neki newyorški specialist za lase je svoje posle lani povečal za dve tretjini in odpravljal plešo nič manj kot 13.000 moškim! Neki lasuljar pa poroča, da je v 4 letih povečal dejavnost za 75 odst.

V Ameriki so ugotovili, da ima 43 odst. vseh moških plešo, od žensk pa le 8 odst. Zakaj izgubijo lase ravno moški? Odgovor na to vprašanje je delno že dal Aristotel, ki je opazil, da evnuhi ne izgubljajo las. Veliko vlogo pa igra tudi dedna nagnjenost.

Čeprav bujni lasje niso znak moči, čutijo zlasti mlajši moški, da jih pleša ne dela lepših. Lasuljarji trdijo, da je 44 odstot. njihovih odjemalcev starih manj ko 40 let in od teh 44 odstotkov celo manj ko 30. Če se pa moški navadi na plešo, vidi kmalu, da to ni tako hudo in zdi se celo, da bo plešasta glava že v bližnji bodočnosti postala velika moda.

Novo znanje o povezanosti pleše in hormonov pa dopušča upanje, da bomo kmalu našli pravo obrambo proti pleši za vsakega moškega. Takrat pa bodo najbrž plešci ponosni na svoje gole glave, ki jih bodo nosili kot simbol moške moči.

FRAN ERJAVEC: 317

KOROŠKI SLOVENCI

(III. del)

Napoleon je medtem v nekaj manjših bitkah potolkel še nekaj posameznih zavezniških vojnih zborov, a ker ga je zapustil Pariz, življenjski živec njegove moči, se je umikal proti Fontainebleau-ju. Tu so pa tudi vsi njegovi maršali odklonili slediti še nadalje svojemu cesarju v očitno pogubo in zahtevali od njega, da se odpove prestolu v korist svojega sina. Šele tedaj je moral končno kloniti ta veliki korziški lev. Dne 6. IV. je napotil svoje poslance k carju. Zavezniki so bili prvi hip voljni sprejeti Napoleonovo odpoved v korist sina, a ker je prav tedaj avstrijski maršal Schwarzenberg pridobil še Marmonta, da je prestopil z vsemi svojimi četami celo na zavezniško stran (kakor že poprej v južni Italiji Murat) in je tudi Talleyrand razvil vse svoje spletke proti lastnemu cesarju, je zahteval car brezpogojno odpoved in Napoleon je moral še isti dan sprejeti tudi to. Njegova nadaljnja usoda je bila določena dne 11. IV. s pogodbo v Fontainebleau-ju: dovolili so mu letno dotacijo in odkazali Elbo, majhen, tedaj francoski otok (223 km²) ob zapadni italijanski obali z nekaj tisoč prebivalci, njegovi ženi Mariji Lujizi in sinu pa podelili vojvodino Parmo. Dne 20. IV. 1814 se je cesar poslovil od svojih čet, ki so mu edine ostale zveste do zadnjega, ter odpotoval v svoje novo »cesarstvo«.

Zavezniki so postali sedaj neomejeni gospodarji Francije. Dne 20. IV. je grof d'Artois podpisal trde zavezniške pogoje premirja, štiri dni zatem se je izkrcal v Calais-ju novi kralj Ludovik XVIII., vrnivši se iz Anglije, in dne 30. V. so podpisali v Parizu mirovno pogodbo. Z njo je bila Francija zopet skrčena približno na meje iz l. 1792, vendar se je bilo pretkanemu Talleyrandu posrečilo rešiti marsikaj, le Angleži so seveda pograbili nekaj važnih francoskih kolonij, vendar se je morala Francija že naprej obvezati, da bo sprejela tudi vse sklepe evropskega kongresa, ki ga je predvidevala mirovna pogodba in ki naj bi se zbral v roku dveh mesecev na Dunaju. Toda zaradi hudih notranjih nasprotij med zavezniki samimi se je njegov sestanek zavlekel še do meseca septembra in je — zlasti še zaradi novih burnih dogodkov naslednje spomladi — trajal potem do poletja prihodnjega leta. Ker pa kongres ni reševal le neštetih vprašanj, ki so jih sprožile francoska revolucija in napoleonske vojne, temveč je skušal določiti tudi bodoči »red« Evrope, bom govoril o njem več še v prihodnjem poglavju.

V Franciji sami je skušal sedaj Ludovik XVIII. utrjevati svojo vladavino. Sprejel je glavne točke ustave, ki jo je bil določil senat ob Napoleonovem padcu (razen »suverenosti naroda«), zadržal je tudi velik del prejšnjih političnih ustanov, druge pa posnel po angleških (n. pr. »zgornjo zbornico«, sestoječo povečini iz imenovanih članov nove aristokracije in iz voljene spodnje zbornice, toda volilno pravico so imeli le tisti, ki so plačevali vsaj 500 Fr direktnih davkov). Toda ministri sedaj niso tvorili nikake enotne vlade, temveč so bili le posamično izvrševalci naročil kralja, ki se pa za svoje naloge sploh ni mnogo zanimal. Meščanstvo se je čutilo zaradi tega prevarano, a ljudstvo je smatralo Bourbonce za vsiljence tujca in njihovo belo zastavo za znak narodnega ponižanja, vendar je ostalo brezbrižno, dokler se ne bi poskušale obnoviti še nekdanje fevdalne pravice z desetino. Toda staro rojalistično plemstvo je zahtevalo predvsem to, kajti kralj ga ni zadovoljil s tem, da mu je izročil vsa vodilna mesta. Odpuščenih je bilo tudi na tisoče dotedanjih častnikov. Tako nova vladavina ni zadovoljevala nobenega in na vseh koncih so začeli snovati zarote, a nekateri generali so že pripravljali celo vstaje.

Medtem je prispel Napoleon dne 5. V. v svoje novo »cesarstvo« na otoku Elbi. Njegovega sina dunajski dvor ni pustil k očetu, a žena, malo vredna Habsburžanka, je pa odklonila, da bi prišla, ker si je dobila že drugega ljubčka (grofa Neipperga) in Ludovik XVIII. mu ni hotel izplačevati dolžne dotacije. Glede na to se na majhen otok priklenjeni lev tudi nikoli ni hotel vdati v svojo usodo. Ker prvi čas še ni imel nobenih drugih določenih načrtov, se je z vprav mladostnim zagonom posvetil organizaciji svoje nove »države« ter njenemu gospodarskemu in socialnemu dvigu.

Po vsej Evropi raztreseni opazovalci so ga pridno obveščali o razvoju dogodkov. Javljali so mu o naglo naraščajočem ogorčenju v Franciji ter o razprtijah na dunajskem kongresu in končno je izvedel še to, da dela zlobni dunajski dvor v zvezi s pokvarjenim Talleyradom celo na to, da bi ga premestili na kak samostni oddaljeni otok v Atlantskem oceanu. Ker je mogel torej pričakovati le novih udarcev, se je spričo razvijajočega se razpoloženja v Franciji odločil, da se vrne. Po desetmesečnem bivanju na Elbi se je že dne 26. II. 1815 zvečer s svojimi ljudmi (okoli 1000) kratko in malo vkrcal na svojih par ladjic in se tretji dan nato (1. III.) izkrcal v zalivu Juan na južni francoski obali (dobrih 10 km zapadno od Nice). Dogodek je vzbudil seveda ogromno pozornost po vsej Evropi, a na pariškem dvoru in na dunajskem kongresu so ga sprejeli 5. III.) s pravo grozo.

(Dalje prihodnjič)

LIBUČE
(Vremenska katastrofa)

Strašno neurje je opustošilo naša polja, vrtove in sadovnjake. Mučna vročina 21. junija ni kazala dobrega. V popoldanskih urah smo s strahom opazili, da se nad nami zbirajo temni oblaki. Prihajali so iz velikovške in kapelške strani ter od gore Uršlje. Stemnilo se je, da nisi videl par korakov naprej. Troje neurij se je združilo nad nami v preteči velikanski oblak, padal k zemlji in izlil iz sebe kot iz škafa dež in točo, spremljano s silnim vetrom, bliskom in gromom. Kakor bi se svet podiral. Ljudje so jokali, molili, vpili na pomoč v grozi in mislih, da bo sodni dan. Naenkrat so bile Trojne Libuče sredi deročih valov, ki so odnašali plotove, deske, zemljo z vrtov in njiv. Drli so skozi hiše, hleve, napolnili kleti, odnesli kokoši, piščance, toča pa je zbijala žita in nasade od Podpece do Spodnjih Libuč. Silen vihar je tudi opravil svoje delo: V gozdovih Šentjurja, Podpece in Senčnega kraja je poklestil šibka in močna drevesca, da leži vse križem, odkrival je strehe, izruval mogočne hruške in jablane, nekaj starih častitljivih lip, odkrušil veje in podil črni hrumeči val preko rodovitne zemlje. Divji ples je trajal tri četrt ure. Ko se je pomiril, je bila slika strahotno žalostna: Splošno razdejanje. Vsa rast uničena.

Drugi dan si gledal obupane obraze, ljudi, sključene pod težo skrbi nad ostanki uničenega sadu trdega dela. Na vrtovih si videl štrleče gole bilke, na pobritih travnikih in njivah vsemogočo navlako: kole posodo, drva, dile, škatle, orodje, poginjeno perutnino. mlade mačice, gramoz in glen. Vse se je navalilo iz zgornjih vasi na spodaj ležeče polje.

Na pomoč so prihitele požarne brambe iz Libuč in iz sosednih krajev, da so s črpalkami črpali vodo iz kleti in stanovanj.

Težko je določiti škodo in težko je reči, kdo je utrpel največ škode. Vsi so podpore in pomoči potrebni, tudi tisti, ki se ne znajo in ne morejo sami obrniti na merodajna mesta za podporo. Pričakujemo tudi, da bo zavarovalnica proti toči naredila svojo dolžnost in, da bodo gospodje na merodajnih položajih pregledali in videli škodo pri vseh prizadetih in končno začeli z regulacijo struge potokov Črne in Libučice, ker sicer se zna ponavljati enaka predstava, ki je še nihče gospodov plačal ni, namreč škode onim našim kmetom, katerim je poplava odnesla že petič vrtove, razdrla pota, uničevala njive in travnike.

Prosimo Boga, da zaustavi šibo nad nami in upamo, da bo dal naravi tako moč, da si pomaga k novemu življenju, da bo kaj kruha za nas in za našo živalco.

Pri nas na Koroškem

Letošnji novomašniki

KAREL WOSCHITZ

Nad Dravo med senčnimi hribi se skriva prijazna vas Šmarjeta. Dosežeš jo lahko od Galicije čez znani klanec Apače. Toda od Borovelj sem drži gladka cesta, ki so jo šele pred tedni na novo razširili in asfaltirali. Zdi se, da je celo cestna uprava izvohala, da se bo v Šmarjeti letos dogajala zopet velika slovesnost, in je s popravo ceste doprinesla svoje.

Pred petimi leti smo pohiteli tja, da doživimo zlato, srebrno in novo sveto mašo hkrati. In letos, 9. julija, bo spet daroval Šmarječan Bogu svoj prvi sveti dar, častiti gospod Karel Woschitz, pd. Stoparjev.

Kot drugi od treh sinov se je novomašnik rodil 19. septembra 1937. V prisrčnem in vernem družinskem vzdušju je preživel nedolžne otroške dni. Abecede se je naučil v domači ljudski šoli. Pod modro duhovniško roko častitega gospoda Andreja Karidlja je postal ministrant in dijak. Leta 1947 je namreč vstopil v malo semenišče na Plešivcu in tam leta 1955 dokončal gimnazijo z odliko. V jeseni je bil sprejet v celovško veliko semenišče. Čez dve leti filozofskega študija je šel v Inomost, v znani kolegij »Canisianum«. Tam je na univerzi študiral štiri leta bogoslovje. Vrnil pa se je sedaj zopet v Celovec; skupaj z drugimi koroškimi diakoni ga bo naš prevzvišeni nadpastir posvetil v duhovnika.

Šmarjeta pa napeto pričakuje dan, ko bo sprejela svojega novomašnika. Njen gospod župnik, častiti gospod Janko Lampichler, gibčno pripravljajo duše faranov in prostore lepega farnega doma za slavni dan. Duhovni starši bodo teta Pepi in stric Ignac Blüml, ki sta že vsa leta skrbela za svojega nečaka. Posebno pa se seveda veselijo Stoparjevi, da pride njihov sin kot duhovnik v rodno hišo. In pridigar, častiti gospod France Brumnik, župnik v Kotmari vesi, tehta besede, da bo v izklesanem govoru podal lik katoliškega duhovnika.

Mi vsi pa bomo v velikem številu pohiteli v sončno Šmarjeto, da se udeležimo novomašniške daritve in dobimo novomašniški blagoslov.

Spored slovesnosti:

2. julij: ob 8. uri sveto posvečenje v celovški stolnici;

8. julij: sprejem v Šmarjeti zvečer ob pol osmih;

9. julij: ob devetih slovo od doma, nato nova sveta maša.

JOŽEF PAIER

Jožef Paier se je rodil 12. aprila leta 1936 v Ličji vesi pri Pokrčah. Po ljudski šoli, ki jo je obiskoval v Pokrčah, ga je poslal tedanji gospod župnik Friderik Kernler v Malo semenišče na Plešivec. S pomočjo svoje blage matere in prav posebno s podporo Društva sv. Kanizija je mogel dokončati študije na gimnaziji. Po maturi je stopil leta 1956 v celovško bogoslovje. V počitnicah je delal v tovarnah, da bi bolje spoznal delavski svet in delavsko okolje. Sveto posvečenje bo sprejel 2. julija v stolnici v Celovcu, svojo prvo sveto daritev pa bo daroval 9. julija v Ličji vesi.

Spored:

8. julija ob 18.30 sprejem preč. g. novomašnika v Ličji vesi. Nato pete litanije in blagoslov;

9. julija ob 9. uri slovo od doma, nato prva sveta daritev;

ob 17. uri bo zaključna pobožnost v Pokrčah.

LEOPOLD SILAN

Leopold Silan je bil rojen 27. novembra 1934 v župniji Ruda pri Pliberku. Novomašnikovi starši so kmetje in so na svoji kmetiji vzredili številno družino; novomašnik je sedmi otrok med deveterimi. Po ljudski šoli na Rudi in gimnaziji v Marijanišču je novomašnik maturiral leta 1956, nakar je iste jeseni vstopil v celovško bogoslovje. Novo mašo bo pel v nedeljo, 9. julija v domači farni cerkvi na Rudi. Slavnostni pridigar mu bo ravnatelj msgr. Joannes Zimolin.

Koncert slovenske gimnazije na Bistrici v Rožu

V nedeljo 25. junija smo se zbrali v prostorni kinodvorani poleg občine, da bi za dve uri prisluhnili gostom iz Celovca. Bili so to učenci in učenke slovenske gimnazije, ki so nas hoteli razveseliti pa tudi pokazati kaj znajo. Pozdravne besede je spregovoril ravnatelj dr. Joško Tischler. Z državno himno je nato celotni zbor pod vodstvom dirigenta in profesorja glasbe dr. Czigana začel s programom. Vrstila se je pesem za pesmijo, sprevajal in kratkočasil nas je med pesmimi prof. Franc Inzko. Svoje znanje so pokazali tudi deklamatorji in pa muzikantje, ki so imeli svojega dirigenta celo v fraku. Najbolj nas je navdušil moški zbor s solistom prof. Tonijem Feinigom in pa mešani zbor. Ljudstvo je dvorano docela napolnilo. Poleg domačinov si videl pri prireditvi tudi goste iz Gur, Sel, Št. Janža, Št. Jakoba, Malošč in Zile. Vsi pa smo bili ena družina, družina, ki jo povezuje naša slovenska pesem.

Hvalevredno je, da se je prireditve udeležilo tudi učiteljstvo vseh teh šol, g. župnik, g. orožniški inšpektor in zastopnik župana. Bilo je to priznanje velikim žrtvam, ki jih je doprinesla mladina, vzgojitelji in ravnatelj slovenske gimnazije. To je priznanje tudi idealom, ki jih je polna naša mladina. Koliko dni, mesecev, bi znesle vse ure vseh sodelujočih, ki so nas razveselili ob koncertu? To je prava uporaba časa! To je vzgoja k vztrajnosti, k žilavosti, k življenju. Mladini, pevovodju in organizatorjem se za obisk prisrčno zahvalimo.

VABILO
na prvi literarni večer
»MLADJA«
ob izidu tretje številke, v Celovcu, dne 6. VII. ob pol 8. uri zvečer v dvorani pri Haimlingerju.

Jubilej libuške godbe

Dne 18. junija je libuška godba na pihala obhajala 10-letnico svojega obstoja. Rado jo posluša staro in mlado ,tako o priliki prireditev in procesij, posebno pa na jarmaku in na plesišču; toda »Lautsprecher« je navadno odveč; dela preveč kravala. Če naši fantje lepo zapojo skozi vas, po stari fantovski šegi namreč, se kaj rado primeri, da jih razžene »mož postave« radi »nächtliche Ruhestörung«.

Manj primerna pa je godba za malo podružno cerkev; saj prevpije tihe in pobožne molitve vernih src. Saj verniki pridejo ob nedeljah v cerkev radi službe božje, ne radi godbe. Mladini se pač rada vsili misel na »parček in valček«. Zato godba na pihala tudi od cerkvene oblasti ni dovoljena; izjema je, če nekaj instrumentov spremlja orgle in cerkvene pevce. Prav lepo pa se sliši njena spremljava pri ljudskem petju božje službe na prostem. Zahteva se tudi, da muzikanti, predvsem pa dirigent dobro poznajo sestavo, pomen in dele svete maše, da z njo ne pridejo navzkriž, recimo, da ne igrajo »sanktus« po povzdigovanju ali obhajilu.

Libuška godba je za svoj jubilej pripravila pester spored z budnico ob 6. uri. Nato je igrala ob 10. uri pri maši zadušnici rajne matere Pojančičeve. Igrala je skladbo »Gott vor Deiner Maiestät«. Klopi so bile polne naših mamic in atejev. Številna mladina jim je namreč odstopila sedeže in najbolj pogumni dekliči ter šolska mladina se je pomaknila celo bliže k oltarju.

Gospod pridigar je v svoji pridigi v nemškem jeziku orisal pomen in namen muzike, ki naj povzdiguje božjo čast, razveseljuje človeška srca, naj ne zapeljuje v nemoralo in naj veže srca v prijateljstvo in druži v ljudsko skupnost.

Vtis in občutek pa imamo — žalibog! — da godba tega namena ni imela, ker tega ni storila. Aranžerji jubileja so spregledali, da godba obhaja svojo desetletnico na dvojezičnem ozemlju. V teku desetih let bi se bila morala naučiti vsaj eno melodijo po domači Marijini ali drugi naši nabožni pesmi. Ne živimo namreč v času, ne na ozemlju »Großdeutschland-a« ne »Deutschösterreicha«. In božja služba bi bila bolj »božja«, ako bi bili slovensko govoreči verniki (bila jih je namreč ogromna večina) slišali ne samo kratko »berilo« v slovenščini, marveč tudi evangelij in pridigo. Saj, ko je tekel »ofer v nabiralno tablico«, je čehmešter, ko je videl znane domače obraze, moral le sto in večkrat reči »Buoh vonej!«

Tako pa smo imeli zelo neprijeten občutek, da naša Andrejeva cerkvica, ki do današnjih dni ni doživela tako gorostasnega »preloma stare tradicije« —, da ta naša cerkvica ne stoji na domačih tleh in da nekje v temačnem kotu pokopališča še vedno ščuje napis: »Kärntner, sprich deutsch!« Med ljudstvom pa se je čulo: »Za božjo voljo, saj so pri muziki sami domači pobi, ne enega Nemca ni med njimi.«

PEVCEM GALLUSOVEGA ZBORA!

Ker je naš koncert tik pred nami, zato ne pozabite na važno skupno pevsko vajo v soboto, dne 15. julija t. l., ob 14. uri pri »Haimlingerju«. Pridite vsi in točno!

Pevovodja

SVEČE

Ne vem, ali v Svečah res ni nič novega, ali pa so vsi od prevelikega mraza pozimi, poleti pa od prevelike vročine, nezmožni kaj napisati.

Naj danes kaj napišem o ljudskem gibanju. Klopce ob naših hišah se praznijo. Po njih so največ posedali možje rentniki in penzionisti. (Ženske, tudi stare, ne gredo toliko h cesti posedat. Že najdejo delo.) Tako se letos ne hodijo ob mrazu gret ob vročini hladit na klopco pri Gašpirču Nant Beguš. Zbolel je okoli novega leta in kar hitro je umrl. Bil je prijeten, uslužen sosed, vsi so ga imeli radi. To je dokazal kljub velikemu mrazu lep pogreb. Isti dan so pokopali na farnem pokopališču tudi Martincovega Pavelna, Lederrasch Pavla, ki je že dolgo bolehal na vodenici. Nekoliko preje so pokopali Filipa Plautz, ki je kar nagloma umrl in tako po enem letu sledil svoji ženi Katarini. Po dolgem bolehanju je umrl tudi Martinc iz Sveč. Letos je tako naneslo, da sta enemu mrliču sledila navadno kar dva. Tako so bili trikrat po trije pogrebi na en teden.

Pa ni samo smrt kosila. Tudi novega življenja je dosti. Tako se bo število prebivalcev spet izenačila. Štirje fantje in štiri punčke so prijokale na svet.

Prav sveških porok pa ni bilo, čeprav je dosti kandidatov in kandidatinj za zakonski stan.

Še dve posebnosti imamo v Svečah. Zelo slabo cesto z nešteto luknjami. Za nespodobnostjo ceste ne zaostaja potok, ki naravnost kliče po ureditvi. Zares se je čuditi, da vaščani, občina in dežela trpijo toliko nemarnosti in nesnage na enem kraju. Kar pomnimo, ni bilo v ta namen nič storjenega, kar zelo kvari lice vasi in ugled vaščanov.

(Dalje na 8. str.)

POGOVOR Z MLADINO:

Ne najde pokoja

Naši starši kar upravičeno tožijo nad svojimi otroki: »Saj ne morejo niti uro ostati doma in počivati. Komaj pride z dela, že se mu mudi na vas, na športno igrišče, z mopedom, rolerjem, avtom naprej. Še jesti nima časa!« — in podobno. To je nemirna današnja mladina. Posebno v poletnih mesecih se mladina kar prevaža iz kraja v kraj; navadno brez cilja. Da le nekam gre...

To je znamenje časa. Duh časa je nemiren in z njim je tudi človek postal ena sama nestalnost. Če je kakšen duševni pojav sploh pridobljen in ne podedovan, potem je nedvomno prav ta pristno sodobni pojav splošnega nemira. Psihologi trdijo, da je temu neposredno krivo to, da smo preživeli v kratki dobi dve vojni, ki sta svetovno ozračje tako razgibali, da se še dolgo ne bo pomirilo. K temu so pripomogla še strahotna preseljevanja, izgnanstva, pobijanja, nasilne mobilizacije, čemur je bilo izpostavljeno naše ljudstvo. Po svoje pripomore k tej miselnosti sodobnega človeka tudi nagel gospodarski razmah in spremembe gospodarjenja iz nedavnega skoro patriarhalnega načina v današnjo mehanizacijo celo na deželi. Tudi najnovejše iznajdbe nas postavljajo v nestrpno pričakovanje atomske ere, pred katere vrati že stojimo.

Ves ta nemir v človeku se izraža v vedno številnejših potovanjih, izletih, izrabljenih dopustih, športnih prireditvah in tekmovanjih. V nemajhni meri pospešujejo vse to tudi sodobna prometna sredstva, ki s svojo hitrostjo in udobnostjo kar izzivajo k poletom in premikom iz ene dežele v drugo. Svet je postal čez noč majhen. Radio nam vsak dan posreduje novice iz vsega sveta, iz vseh petih celin. Z vsemi smo povezani; vsi nas zanimajo. Mladini ni treba več prebirati Karla Maya, da bi ga spremljala na njegovih pustolovskih potovanjih. Vse, kar sliši in vidi okrog sebe, je uresničenje nečesa tako velikega, česar si niti Karl May ni znal predstavljati v svoji pustolovski domišljiji. Enako velja za Julesa Verna in njegova utopistična potovanja po vsemirju. Filmi na platnu prikazujejo sodobni mladini v živih podobah in pravih barvah kar izzivalne dosežke tehnike in industrije.

S pomočjo ilustracij, radia, televizije in filma je današnjemu človeku ta majhen svet postal odprta knjiga, kjer so mu prikazane vse lepote in vabljivosti tujine. In tedaj se v njem zbudi hrepenenje in selitveni gon. Ta nemir tega novega hotenja pa je zajel kar celotno družbo; prišel je v javno razpoloženje, v psihozo. In tisti v družbi, ki so po naravi občutljivejši — posebno mladina, ki je prosta družabnih vezi — čutijo, kako jih na mah prevzame nemir, in že se kot ptice selilke pripravljajo na pot.

Ta pojav moremo zasledovati v vseh deželah Vzhoda in Zapada. V deželah z neugodnejšimi gospodarskimi razmerami je seveda ta pojav silnejši. A tudi v Ameriki lahko srečate nešteto mladih Nemcev — tudi iz Zapadne Nemčije, kjer je danes zavidljivo blagostanje. Vsi so prišli v Ameriko z namenom, da bi tam bolje zaslužili. Mnogi teh zopet kmalu potujejo nazaj. Isti pojav vidimo v Avstriji, kjer magična moč švicarskih plač še vedno toliko mladine potegne preko meje.

Za mladino in prosveto

Čudno zborovanje

Ob bližnjem tovarniškem zidu sem skušal dobiti kak prostorček za svoje kolo, kar pa ni bilo lahko. Naenkrat obstane pred menoj visok fant, pravi bučman. Na glavi mu čepi stara čepica. Roka mu drži kolo za balanco. V drugi roki pa ima še nekaj letakov.

Vzamem ponujeni letak, ki se je takole začel: »Mladi delavec! Če znaš misliti s svojo glavo in če imaš kaj srčnosti, če čutiš potrebo po pravičnosti in požrtvovalnosti, čemur ti tvoje dosedanje življenje ni moglo zadostiti, tedaj se pridruži nam...«

Sledil je program napovedanega večera: govori, javna debata in film. Na papirju je bilo še razločno natisnjeno: »Zastonj«. To je odločilo.

Usedem se na klop in razgrnem časopis, ki mi ga je pri vratih ponudil neki mladec. Zlasti me je zanimal članek o delavcih v stiskalnicah; moj oče je bil namreč poprej delal v stiskalnici. Časopis sem shranil...

Takale zborovanja vedno začenjajo s pokloni. Zdaj pa stopi na oder komunist in začne pošteno udrihati zoper krivico, ki obsoja ene, da morajo vse življenje garati in v pomanjkanju životariti, usoja pa drugim, da ukazujejo, žive v razkošju, mimogrede pa se ukvarjajo s prijetnimi in koristnimi rečmi. Prav je povedal. Ploskal sem mu. Dečko ima kar prav.

Za njim vstane mlad mož pri kakih tridesetih letih. Bil je baje sam delavec in je nalašč prišel iz Belgije na to zborovanje. Povzel je komunistove misli in vsako posebej obravnaval. Še zdaj ga slišim, kako zaupljivo in tovariško nam je razlagal:

Kaj hočejo mladi delavci

»Socializem, komunizem, fašizem — kaj hočejo ti trije? Kaj ti pravzaprav ponujajo? Bodisi oholost in nadvlado ene rase nad drugo, bodisi zgolj tvarni napredek, udobje, denar. Konec koncev se tam povsod bojujejo le zato, da bi bolje jedli, da bi bolje živeli. Denar — že prav! Denar človek potrebuje; zakaj, če nimaš denarja, si zmerom umišljaš: Le denarja mi manjka pa nič drugega! Denar človek mora imeti, ker brez njega ne moreš živeti. Samo, ko že imaš denar, uvidiš, da sam denar nikakor še ni vse in da si lahko z denarjem tudi nesrečen. Človeku je pač treba še nečesa drugega. Tisto pa mu prinašamo — mi!

Vem, da so med revolucionarji imenitni dečki. Možaki, ki bi svojo kožo dali. Ampak — kar je na njih res lepo, ni njihov ideal, marveč njihova pripravljenost, žrtvovati se za ideal. Imenitna je zgolj njihova požrtvovalnost, nikakor pa ne stvar, za katero se žrtvujejo. Saj so že bili časi, ko je bilo vsega dovolj: denarja in udobja. In kaj je iz tega nastalo? Veseljačenje, ples za plesom, alkohol, svobodna ljubezen, ločitev zakonov, vsesplošen nravni propad... Mi, mi pa prinašamo delavcu tisto, česar mu v resnici manjka. Kar išče, ne da bi vedel. Prinašamo, kar bi si rad z denarjem kupil, pa za denar vendarle ne dobi: pošteno življenje, življenjski cilj, nekaj, kar ga dviga. Recimo, da bi revolucionarji dosegli, kar bi radi in da bi dali, kar obetajo. Tedaj bi bil ves svet srečen in denarja bi bilo, da bi ga z lopato razmetaval! Ostali bi brez cilja in praznih rok... Sami sebi bi se zdeli odveč... Mi pa bi s svojim idealom bili bolj ko kdaj upravičeni in potrebni!«

Nato je predložil program mladih katoliških delavcev.

Ne vem več dobro, kaj nam je pripovedoval. Nekaj pa sem si vendarle zapomnil. Celi stavki so mi bili še novi. Zdeli so se mi, kakor da so prav nalašč za mene, da me ogrejejo, da me podžgo. Nekako takole je govoril:

Delavec ni stroj

»Mladi delavci niso stroji niti tovorna živina! Jezus Kristus je hotel biti delavec. Ožulil si je roke, ko je tesaril... Če Bog hoče, da z rokami delamo, tedaj zaradi tega, ker si moramo s svojimi rokami zaslužiti svoje zveličanje... Ročno delo je prava molitev, delavska miza je oltar... Prav tako kakor bogatinu tudi delavcu ni določeno dvoje: da bi tu garal, tamka pa molil. Le eno mu je določeno: z vsem svojim delovanjem in nehanjem poveličevati božjo veličino, zlasti z delom svojih rok...

Delo bi torej moralo biti človeku sredstvo, s katerim naj bi sam sebe posvečeval. Kaj pa zdaj vidimo v naših delavnicah, naših tovarnah, povsod? Bedo in trpljenje, pohotnost in pogubo duš. In sicer prav pri tistem delu, s katerim bi se morali posvečevati... Od šole dalje si vse prizadeva človeka poniževati: tovarna, stanovanje, zabavišča, čtivo, gledališke igre, celo bolnišnica. Današnji delavec je izdan malikom: državi, družbi, industriji, napredku, kapitalizmu... Toda zveličanje ene same delavske duše je več vredno ko vsi stroji, vse banke in borze, več ko vse armade in civilizacije. Vse to bi moralo človeku služiti. To je krščanski program.

Ljudi je treba spomniti njihovega dostojanstva. Kot odgovorni, neumrljivi ljudje so ustvarjeni, da sami sebe dvigajo. Naloga Krščanske delavske mladine — je rekel — je, da začne to osvajanje. Ampak kako? Tako, da se za te uboge ljudi briga in se jim vsa posveti. Zatirani so se nekako že navadili misliti, češ da so živina in stroji. Spoznati morajo spet veličino svojega namena. Ljubezen, požrtvovalnost in žrtvovanje nas mladih delavcev mora biti tako veliko, da se nam ti ljudje ne bodo nehali čuditi. Pri dušah jih je treba tako zgrabiti, da bodo končno sami rekli:

‚Saj res nekaj veljam, če so ti-le ljudje pripravljeni za mene se žrtvovati!'

Delavčevo poslanstvo

To je poslanstvo mladega krščanskega delavstva. Ono hoče delovno ljudstvo spet osvojiti in mu zares pomagati. Z eno besedo: Ono hoče vam omogočiti, da boste v naših tovarnah, v naših mestih 20. stoletja vnovič uresničili Kristusovo delo!«

Začelo se je veliko ploskanje, ko je mož nehal govoriti. Jaz pa nisem mogel ganiti rok... Bil sem ves pretresen, ko so že ugasnile luči in so na belem platnu z vso naglico sledile slike zabavnega filma. Okoli mene so se že smejali. Tudi mene je prijelo in pozabil sem na vse, tudi nase; vsaj za eno uro.

Množica mladine se je razhajala v živahnih pogovorih. Jaz sem odhajal med njimi. Na dvorišču, kjer sem jemal svoje kolo, sem srečal korenjaškega fanta, kateri mi je stisnil v roke tisti letak. Pogledal me je in rekel: »Si torej prišel?... Ali ti je bilo všeč?«

»Bilo je zanimivo...« sem mu odgovoril z nasmehom.

»Pri nas je vselej zanimivo...!«

Nato sva se razšla...

Po mednarodnem dnevu delavske mladine:

Videli smo Tomaža Rešetariča

Kdo pa je ta, boste rekli. Tomaž Resetaritz je 22-letni fant, mladi delavec, doma z Gradiščanskega v hrvatski družini, ki stanuje v Štinacu. Ko je končal svojo ljudsko šolo, je tako, kot bodo storili sedaj tudi še mnogi naši fantje in dekleta, odšel delat. Nastopil je življenje dela, da si zasluži svoj kruh. Seznanil se je s krščansko delavsko mladino, pri kateri je spoznal, da ima vsak mladi delavec neko poslanstvo v svojem življenju. To poslanstvo je nenadomestljivo in zares pomembno. Bodočnost delavskega stanu jutri zavisi od tega, ali se bodo mladi delavci in mlade delavke zavedele, da imajo v življenju svoje poslanstvo.

Pri krščanski delavski mladini je prišel v stik z drugimi in je zvedel, da po slabo razvitih deželah Afrike in Azije fantje in dekleta po delavnicah in raznih drugih deloviščih živijo v skrajno slabih razmerah. Ko je bilo sklenjeno, naj se javijo mladi podjetni delavci vseh dežel in se posvetijo pomoči delavski mladini po deželah Afrike in Azije, se je javil kot prostovoljec tudi on. Postati hoče delavski misijonar v nerazvitih državah.

S pomočjo tovarišev pri delu in organizacije katoliške delavske mladine se je odpravil v šolo. Bil je nekaj časa v Angliji in spotoma tudi na Flamskem v Belgiji; sedaj se pripravlja na Dunaju in čaka, kdaj bo odšel na določeno mu mesto.

V nedeljo je na zborovanju katoliške delavske mladine v Celovcu govoril o potrebah delavske mladine po svetu. Naši fantje in dekleta so ga z navdušenjem pozdravili in poslušali. Ko je govoril o »katoliški delački mladini« po gradiščansko hrvatsko, je pritegnil vso pozornost in njegov zgled bo svetil odslej tudi v srcih naših fantov in deklet kot zgled, kakšna bodi današnja mladina: podjetna, požrtvovalna, misijonska.

Iz filmskega sveta

Moč filma

Eno najmočnejših sredstev za pridobivanje ljudskega mnenja je prav gotovo film. Saj sami čutimo, kako nas filmska predstava prevzame, ko po končani predstavi zapuščamo dvorano. Kakor da bi prihajali iz nekega drugega sveta nazaj v vsakdanjost.

Veliki italijanski psiholog profesor Gemelli je o tem napisal sledečo trditev, kateri moramo priznati resničnost: »Film gledalca postopno iztrga iz normalnega življenja in ga potegne v neke vrste zavestno spanje.«

Na vprašanje zakaj hodijo ljudje v takem številu h kinu-predstavam, slišimo navadno odgovor: »Da se razvedrimo, pozabimo na skrbi, delo, da ne mislimo na ta svet...« Tako se človek že zavestno preda življenju domišljije.

Povsem novo okolje se ustvarja že ob vstopu v dvorano: molk, ki vlada okrog gledalca, tema, v kateri sameva, žarek luči pa usmerja vso pozornost. Tudi toplota in udobni sedeži stopnjujejo gledalčevo predanost platnu.

V vsakdanjem življenju ima človek svoj položaj, katerega mu odmerja družba; vsa njegova teženja po višji stopnji in večji moči so navadno sanje. V filmu pa vse meje njegovih želja odpadejo. Tako ga film prenese v čisto nov svet, kjer je z igralci kralj ali tat, z njimi diha lepoto ali hudobijo in si za hip »uresničuje« svoje varljive sanje.

Film nam v živih slikah prikazuje svoja dejanja. Moč slike je velika. 75 odst. otrok si zapomni hitreje in bolje tisto, kar so videli. To velja tudi za odrasle. En sam pogled zadostuje, da dušo pomiri — ali razburi. Filmska slika pa je živa, ginljiva, zato je njena moč toliko večja; saj kretnje spremene obraz, en gib z očmi more povedati več kot dosti besed.

Nekoč je bil film nem, prav do leta 1929. Kljub temu je bil privlačen. Toda danes bi se le malokdo z njim zadovoljil. Nekdo je zapisal: »Če hočete povečati skrivnost ljubezenskega prizora, ga odenete v zvoke valčka, ki prihajajo iz ozadja. Jedek razgovor postane le še bolj prisekan, kadar ga spremlja foxtrott...« Kadar torej slika, glasba, kretnja postanejo eno, dobi film še en vpliv in gledalec izgubi še eno možnost za odpor.

Nadaljnji činitelj filmske začaranosti so filmski zvezdniki. Ti imajo čudovit vpliv na svoje oboževalce. V današnji družbi so postali pravi maliki in njihovi slepi oboževalci gredo za njimi v dobrem in zlem. Zato so filmske revije, ki prinašajo odkritja iz razrvanega življenja teh idolov modernega sveta, še mnogo bolj nevarne kot filmi sami.

Najmočnejšo silo filma pa predstavlja vzdušje filma, ki preveva današnji filmski svet. To je splošna miselnost filmskega sveta, ki na žalost ni najbolj v skladu s krščanskimi načeli. Celotni pogled današnje filmske ideologije je v splošnem zelo materialistično usmerjen. In v tem je največja pogubnost velikega dela filmov, ki jih vrtijo po milijonih dvoran po svetu.

Za denar in vitko linijo...

Z glavami so zmajevali meščani kanadskega mesta Nanaimbo, ko so brali oglas nekega tovarnarja, s katerim je hotel dvigniti donos podjetja. V oglasu je bilo rečeno, da dobi vsak nastavljenec podjetja poviška 600.— šilingov na plači, če zniža težo svojega telesa (debelost) za 15 kg; za vsakih nadaljnjih 15 kg shujšanja mu podjetje pridene še 60 šilingov.

Tovarnar je na svojo zamisel prav ponosen in more ugotavljati, da se mu doprinos v podjetju od takrat stalno veča. Zgodilo se je namreč sledeče: uslužbenci podjetja so začeli pravo gladovno akcijo za denar in res so postali vitke linije, pri tem pa tudi bolj dela voljni...

»Trebuhi so izginili in donos podjetja se viša«, se veseli podjetnik! Uslužbenci pa še naprej tekmujejo v gladovanju za nadaljnjih 60 šilingov... Le kako dolgo bo to šlo? Do sedaj še menda podjetnik ni določil, kolika je najnižja stopnja telesne teže, zato se lahko zgodi, da bodo morali zaradi prevelikega povečanja invalidov povišati socialne dajatve zavarovalnicam —!

To in ono iz češenj

Skutni narastek s češnjami

40 dkg skute, pol litra mleka, dve jajci, 6 žlic pšeničnega zdroba, 2 žlički pecilnega praška, lupinico od pol limone, tri četrt kg razpečkanih češenj in sladkor po okusu.

Skuto dobro zmešamo, da naraste, nato ji prilijemo mleko in vse skupaj dobro stepemo z metlico za sneg, dodamo sladkor, rumenjaka, limonino lupinico, zdrob, pomešan s pecilnim praškom, in nazadnje izmenoma trd sneg iz beljakov in razkoščičene češnje. Vse skupaj denemo v pomaščeno kozico ali manjši pekač in pečemo pri srednji vročini 50 minut. Narastek ponudimo lahko gorak ali pa ga ohladimo in serviramo mrzlega. Okus mu izboljšamo, če mu s češnjami vred primešamo 5 dkg na debelo zrezanih mandeljnov ali orehov.

Češnjev rižev narastek

20 dkg riža, slab liter mleka ,malo soli, 1 žlico sladkorja; 1 kg češenj (celih), 10 dkg sladkorja; za poliv še dve žlici sladkorja in 1 dl smetane.

Riž skuhamo na mleku, ga malo solimo in sladimo. Polovico nekoliko ohlajenega riža denemo na pomaščen pekač ali kozico. Na riž zložimo češnje, jih potresemo s sladkorjem, nato sledi druga polovica riža. Po vrhu zlijemo s sladkorjem zmešano smetano in pečemo dobre pol ure. Smetano lahko tudi opustimo.

Ta narastek lahko naredimo tudi iz vloženih češenj, ki pa jih moramo prej dobro odcediti, sok pa ponudimo posebej.

Češnjeva strjenka

Četrt kilograma razpečkanih češenj, četrt litra vode, 6 dkg sladkorja, 5 dkg pudingove moke.

Češnje pristavimo v mrzlo vodo in jih skuhamo. Kuhane pretlačimo, sladimo, gladko umešamo vanje pudingovo moko, ponovno zavremo, kuhamo, da se začno gostiti, zlijemo v stekleno skledo in ohladimo do kraja.

Surov češnjev kompot

Pol kg razpečkanih češenj, 10 dkg sladkorja, 1 žlica limoninega soka, pol litra poljubnega sadnega soka, pol litra vode.

Češnje posladkamo in jih postavimo za eno uro na hladno. Nato jih polijemo z mešanico iz limoninega soka, sadnega soka in vode, narahlo premešamo in ponovno pustimo na hladnem kako uro.

Češnje za zimo

Zelo priporočljiv način shranjevanja češenj je vroče polnjenje. Čas kuhanja je pri tem načinu kratek, ohranijo se vitamini in aroma.

Češnje operemo, nato jim potrgamo peclje in jih denemo v vrelo sladkorno raztopino. Za 1 kg češenj vzamemo 4 dl vode in 6 do 8 žlic sladkorja. Kuhamo jih tako dolgo, da se začno hitro dvigati mehurčki; pokati ne smejo. Nato jih poberemo s prekuhano penovko in vložimo v pogret kozarec do 1 cm pod robom. Sladkorno raztopino še enkrat prevremo in vlijemo vrelo na češnje tako, da sega popolnoma do roba. Kozarce zapremo z gumijastim obročkom, steklenim pokrovčkom in čez tega nataknemo vzmet.

Če pa imamo navadne kozarce, jih hitro zavežemo z dvojnim celofanskim papirjem, ki ga zbrišemo po obeh straneh z alkoholom ali žganjem.

Kozarce ohladimo, varujemo jih pred prepihom. Patentne naslednji dan pregledamo, če so dobro zaprti. Ako pa iz češenj izluščimo koščice, jih lahko konzerviramo tudi v navadnih steklenicah s širokim vratom. Postopek je isti. Zamašimo jih s prekuhanimi zamaški, mrzle zalijemo do vratu s parafinom.

Vroče sadje se v kozarcih ali steklenicah ohladi in se pri tem skrči. S tem nastane med sadjem in pokrovom brezzračni prostor, ki je popolnoma brez glivic.

Da pa se nam ta preprosti način konzerviranja posreči, moramo kozarce dobro pomiti in jih neposredno pred uporabo razkužiti s tem, da jih ogrejemo v vreli vodi. Prekuhati pa moramo tudi vse orodje, ki ga pri delu uporabljamo.

Češnjev sok z limonino kislino

2 kg razpečkanih češenj, 4 dkg limonine kisline, 2 l vode, 1 kg sladkorja na 1 liter soka.

Limonino kislino raztopimo v prekuhani in ohlajeni vodi in zlijemo na razpečkane češnje. Pustimo to 24 ur, nato pa precedimo, oziroma odcedimo sok skozi platnen prtič. Dobljeni sok premerimo in mu primešamo potrebno količino sladkorja. Ko je ves sladkor raztopljen, nalijemo sok v steklenice. Zamašimo jih z zamaški, ki smo jih prekuhali v vreli vodi.

Češnje v oslajenem kisu

1 kg češenj, pol litra vinskega kisa, pol do tri četrt kg sladkorja, lupinica od pol limone, malo cimeta in nekaj klinčkov.

Češnje operemo, jim nato porežemo peclje na 1 do 2 cm dolžine. Kis zavremo s sladkorjem in dišavami ter ohladimo. Hladnega zalijemo na češnje, ki smo jih med tem zložili v kozarec. To ponovimo v presledkih po dva dni (kis zavremo, ohladimo in ponovno zalijemo na češnje). Nato odvzamemo dišave in kozarce zavežemo ter postavimo na hladno.

Kako si pomagamo:

Vstavljanje okenskega stekla

Razbito šipo moramo čimprej nadomestiti z novo. Dela se lahko lotimo sami, pri tem pa upoštevajmo naslednja navodila!

Okenski okvir najprej snamemo s tečajev. Primemo ga za spodnji in stranski rob, premikamo sem in tja, obenem pa potiskamo navzgor. Pazimo, da nam ne zdrkne iz rok!

Ostanke razbitega stekla odstranimo iz okvira s ploščatimi kleščami. Kit, ki je že star in trd, odluščimo z dletom. Prej ko vstavimo novo steklo, moramo okvir dobro očistiti s ščetko, nato pa ga natančno izmerimo ter ugotovimo, ako je še pravokoten. Steklo, ki ga kupimo pri steklarju, naj bo po širini in dolžini za 3 do 5 mm manjše od okvira. Ako meri manj kot pol kvadratnega metra, je lahko debelo 2 do 2,5 mm. Za večja pa izberemo steklo debelo 2,5 do 3 mm.

Prej ko steklo zakitamo, prepleskamo robove okvira z oljnatim lakom ali firnežem. Kit se namreč na suh les slabo prime. Premaz, s katerim smo prepleskali robove, naj se toliko posuši, da je nekoliko lepljiv.

Ker žleb za steklo ni popolnoma raven, si pomagamo s podlago. Iz dobro pregnetenega kita (samo tak se enakomerno prime), si pripravimo kot svinčnik debele svaljke, ki jih položimo na okvir, nanje pa pritisnemo steklo. Kar je kita odveč, zleze na zgornjo stran stekla, tam pa ga izoblikujemo v poševni rob. Prej ko kit razmažemo, steklo utrdimo še s steklarskimi žebljički ali trikotnimi pločevinastimi ploščicami. Žebljičke zabijemo z majhnim kladivcem, ki naj pri zabijanju drsi po steklu. Žebljičke zabijemo na vsakih 25 do 30 cm. Ako je kita na zgornji strani premalo, ga dodamo še posebej.

Okna z novim steklom prve tri tedne ne zapirajmo sunkovito, da nam kit ne bo odstopil. Po dveh ali treh tednih ga tudi lahko prebarvamo z oljnato barvo.

Preostali kit shranimo v nylonski vrečki, ki jo potopimo v posodo z vodo. Tako ga lahko hranimo dolgo časa. Kit, ki postane krhek, pa moramo pred uporabo pregnesti z lanenim oljem.

Temelji harmonične prehrane

Znani avstrijski znanstvenik in strokovnjak pri kmetijski organizaciji ZN, prof. dr. W. Holden meni, da je naslednje najvažnejši temelj harmonične prehrane:

1. Pametno dovajanje kalorij našemu telesu, pri čemer je treba paziti v prvi vrsti na pravo mero.

2. Večji časovni presledki med obedi in opuščanje sladkosnednosti.

3. Pameten izbor pijač. Pijmo kar največ mleka in sadnih sokov, ki imajo malo kalorij, a zato tem več vitaminov.

4. Mleko je naravni činitelj za izravnavanje neharmonično sestavljenih oblik hrane, ker dovaja telesu vitamine, katerih v vsakodnevni navadni hrani primanjkuje.

5. V mleku je glavni vir vitamina A, ki je potreben za dober vid in sluh, vitamin B 2, ki pospešuje dihanje celic ter apna, ki je oporna tvarina.

6. Spričo harmonične porazdelitve redilnih snovi, obilice vitaminov skupine B, lecitina in apna so mleko, kislo mleko in skuta najboljši varuh jeter, organa za razstrupljanje telesa. Notranje razstrupljanje telesa pa je glavna potreba današnjega časa, ko so bolezni ožilja, srca in živcev posledica blagostanja in motorizacije.

7. Zrnati proizvodi nas najbolje oskrbijo z vitaminom B 1, ki daje moč in skupno z lecitinom ugodno vpliva na živčevje. Razen tega vsebujejo proizvodi iz zrnja tiste vitamine, ki pospešujejo boljše izrabljanje maščob in dihanje celičja. Sem spadajo železo, baker, mangan in kobalt, kot tako imenovani sledni elementi.

8. Življenjsko važni vitamin C imamo na razpolago v sočivju in sadju, ki sta nam vedno na razpolago. V sočivju je razen slednega elementa, železa, še obilo kalija, ki odvaja iz telesa vodo, zelenega barvila, klorofila in magnezija.

8. V sadju in sadnih sokovih je precej sadnega sladkorja in sadnih kislin ter kalija. Pektini v našem sadju skrbijo za boljše izrabljanje celotne hrane, ki jo dnevno zaužijemo.

9. Vse te dobre lastnosti je najti v kombiniranih izdelkih mleka in sadja ter v vseh mlečnih izdelkih.

10. Upoštevanje - nasvetov, oprtih na znanstvene izsledke glede zdrave prehrane, nas lahko obvaruje pred nezmernostjo, kajti le prava mera je porok harmonije — tudi če gre za zdravo in krepko prehrano.

Mleko — zaščitnik

Statistično je dokazano, da je treba pripisati nad 90 odstotkov vseh prometnih nesreč dejstvu, da je odpovedal človek. Nad 50 odstotkov smrtnih nesreč se zgodi v mraku ali v temi. Spričo tega je potrebno poskrbeti tudi s strani prehrane za povečanje varnosti v prometu.

Za izboljšanje vida in prilagoditev očesa na spreminjajoče se svetlobne dražljaje je oskrbovanje telesa z vitaminom A bistvenega pomena, kajti ta vitamin tvori skupno z beljakovino v mrežnici očesa vidni purpur. Svetlobni dražljaji izrabljajo vitamin A. Zato ga je treba stalno s hrano dovajati telesu.

V polnomastnem mleku in surovem maslu so velike količine vitamina A. Sicer je v naših vrstah sočivja navadno karotin, predstopnja vitamina A, v velikih koncentracijah; a organizem si ga prisvoji le malenkostne količine, če ne uživamo sočivja s surovim maslom ali oljem, pri čemer se karotin raztopi in ga telo bolje izrabi.

Za vozače je velike važnosti tudi budnost, ki jo ohranjajo vitamini skupine B, glutaminska kislina, kot sestavina beljakovine ter lecitin, kot najvažnejši vitamin za delovanje možgan in živčevja. Vse imenovano je v mleku. Močni živci in zdrava kri so predpogoj za zanesljivo vožnjo. Vitamin B 12, ki je potreben za tvorbo rdečih krvničk, je v mleku, kislem mleku in posnetem mleku, kot v vodi topljiv vitamin, v razmeroma močnih koncentracijah. To velja tudi za maščobo razkrajajoči vitamin K, ki je za vozača potreben.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, sobne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Na željo ugodni plačilni pogoji! Ceniki zastonj!

Tržno poročilo

Položaj na koroškem trgu z živino se ni spremenil. V Italijo in v Nemčijo je bilo izvoženih skupno 120 glav goveje živine; v Innsbruck pa je bilo prodanih 50 živali. 28 reagentov za zakol je bilo poslanih na Dunaj. Cene za vole in bike znašajo za kg žive teže: 10.50 do 11.50 S, za krave 7.— do 9.— šilingov.

Ponudba prašičev za zakol je na Koroškem obilna. Prašiče plačujejo po 12.— šil. kg žive teže.

Ponudba telet za zakol pa ne krije povpraševanja. Cene so za te poskočile na 16.— do 18.— šil. pri kilogramu žive teže.

Oddojki stanejo na trgu v Celovcu živi 17.— do 18.50 šilingov kg.

Sveža jajca pa so na drobno naprodaj po 1.— šiling jajce.

Šoferski kotiček

Avtomobilisti in otroci pri igri

Splošno veljavno načelo o zaupanju nasproti ostalim uporabnikom ceste velja za otroke samo z znatnimi omejitvami. Spričo tega mora vsak vozač svoj način vožnje prilagoditi okoliščini, da se otroci neposredno na vozišču ali njegovi bližini vedejo očitno brezobzirno in se lahko vsak hip znajdejo na cesti sami. To velja upoštevati tudi tedaj, če ne stoji otrok čisto blizu drugih otrok pri igri, saj v takih primerih ni izključeno, da tak otrok, ne da bi se zmenil za prometno situacijo, vsak trenutek lahko steče med svoje vrstnike, ki se igrajo.

Tudi vsakokrat, kadar na peš potih postajajo otroci v skupinah in so zatopljeni v svoje razgovore, mora upravljalec motornega vozila voziti še previdneje in biti pripravljen na to, da se taka gruča obnaša povsem nepreračunljivo. Oproščen pa je vsekakor take posebne pažnje samo tedaj, če mu otroka, ki nenadoma plane od nekod pod vozilo, vse do zadnjega zakrivajo druge odrasle osebe.

Vozačeva krivda ni odvisna od abstraktne možnosti, ali se lahko naenkrat pojavi pred njim do tedaj neviden otrok, marveč samo od konkretnih in glede na okoliščine zaznavnih možnosti, da se otrok ne bo oziral na prometne predpise in se znašel v nevarnosti, ki bi jo utegnil pazljiv človek za krmilom preprečiti. Izjema (zanj v škodo), bi s pogoji lahko veljala tedaj, če bi vozač opazil v nevarni bližini cestišča igrajoče se otroke, zaradi česar bi slej ko prej moral biti pripravljen na to, da se bo tej gruči igrajoče se mladeži pridružil še kakšen, ki ga vse do zadnjega sploh ni nikjer videti.

Za odrasle pešce so pravila seveda drugačna, kajti le-ti so prav tako dolžni spoštovati cestno-prometne predpise.

Vsak motorni vozač mora v načelu računati s tem, da hupanje vsakega pešca prestraši in nekateri med njimi kratko malo izgubijo glavo, ko zaslišijo signal usmerjen prav nase. Če pešec na tak znak obstane in pogleda v smeri vozila, vozač še zmerom ne sme jemati za gotovo, da mu bo ta pešec dal prosto pot. Sicer res velja po novem redu načelo o zaupanju nasproti ostalim uporabnikom ceste, vendar na primerih vidimo vsak dan znova, da večina ljudi, ki nimajo motornih vozil, sploh nima pojma o tem, kako naj se ravna na cesti.

Kmetijske vesti

Z zadovoljstvom lahko potrdimo, da so zastopniki avstrijskega kmetijstva zaradi svojega smotrnega nastopanja tekom težavnih pogajanj v preteklih tednih mogli zagotoviti avstrijskemu kmetijstvu okoli 285 milijonov šilingov za socialnopolitične in gospodarskopolitične namene.

Dvajsetodstotno zvišanje otroških doklad, ki bo postalo veljavno s 1. julijem 1961, prinaša avstrijskemu kmetu dodatno k dosedanjim vsotam več kot 160 milijonov šilingov.

Vsota okoli 125 milijonov šilingov bo zagotovljena avstrijskemu mlekarstvu s prispevkom potrošnikov za pospeševanje prodaje in izvoza. Od 1. julija 1961 naprej bo znašal ta prispevek potrošnikov pri litru mleka 10 grošev, od 1. januarja 1962 pa 20 grošev pri litru. Teh 125 milijonov šilingov bi morali v nasprotnem slučaju prispevati proizvajalci sami v obliki povišanega prispevka za sklad za slučaj krize, ker je mogoče izvoz odvišnih mlečnih proizvodov ohraniti še vedno le s pomočjo precejšnjih podpor.

Priprave za izgotovitev novega »zelenega poročila« kmetijstva so v polnem razmahu. V začetku julija se bo znova sestala komisija, ki zbira podatke in jo sestavljajo zastopniki zbornic, sindikalne zveze ter štirje strokovnjaki.

»Zeleno poročilo«, ki bo služilo kasneje kot osnova »Zelenemu načrtu« zvezne vlade, bo tako lahko gotovo do 15. septembra, ko mora biti po zakonu predloženo.

Osrednja točka tega poročila bo izboljšanje agrarne strukture.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Nihalo

(Iz svojih spominov pripoveduje Alojzij Vauti, selski župnik.)

Kaj je nihalo, najbrž vsi veste. To je tisti obesek pod stensko uro, ki trajno niha sem in tja in povzroča tiktakanje. Fizika pa označuje s to besedo vsako na vrvici obešeno utež, ki lahko niha na vse strani.

Meni je nekoč taka priprava napovedala, da me v bližnji prihodnosti čaka vesel dogodek. Ne mislite, da tak vesel dogodek, kakor ga s hrepenenjem pričakujejo mladi zakonci. Ne, ampak rešitev iz zapora, zlato prostost!

Poslušajte, kako je bilo!

Leta 1943 sem že več mesecev sedel v preiskovalnem zaporu. No, vsega se človek navadi, navadil sem se tudi zapora. Saj končno tudi ni bilo tako strašno. Imel sem družčine dovolj, bivali smo v prostorni svetli celici s tremi velikimi okni, pazniki so splošno bili pošteni možje in niso slabo ravnali z nami, hrane je bilo tudi za silo dovolj. Za kratkočasje smo pletli iz celofana kite, pozneje pa sem prišel na delo v knjigoveznico, kar mi je zelo ugajalo, že delo samo na sebi, posebno pa ker je bila to prijetna sprememba v enoličnem življenju.

Meseci so potekali. Dvakrat je ljudsko sodišče sodilo v Celovcu in marsikateri mojih sojetnikov je sedel na zatožno klop, odšel je z obravnave z obsodbo na več let ječe in bil prej ali slej poslan v kako kazensko taborišče. Mene pa so po zaslišanju pred preiskovalnim sodnikom pustili pri miru.

Saj mi nimajo nič protizakonitega očitati in me obtožiti. Tu me bodo držali do konca vojne; — tako sem si domišljal, — potem bom prost.

Pa so takrat res šele iskali gradivo za obtožbo. Po vojni mi je po čudnem naključju prišel v roke akt Gestapa, v katerem ta naročuje takratnim selskim orožnikom, naj zaslišujejo nekatere osebe o meni, in sicer o vsem mojem delovanju ne le v tretjem rajhu, marveč v vseh letih mojega bivanja v Selah.

Ravno za božične praznike me je zadelo neprijetno iznenadenje: vročili so mi več strani dolgo obtožnico. Še isti večer me je obiskal moj zagovornik, blagi odvetnik dr. Streit, pojasnil mi položaj in dal navodila za zagovor. Dva dni sem sedel, tuhtal in pisal. K vsem obtožbam sem zavzel svoje stališče in jih ovrgel. Dr. Streit je potem moje navedbe in zagovor uporabil za sestavo pismenega odgovora proti obtožnici.

Sredi januarja dobim sporočilo, da bo obravnava dne 27. jan. 1944 v Gradcu.

Kaj bo? Ta misel mi je trajno bila pred očmi. Naj se zgodi božja volja!

Med sojetniki je bil tudi en bivši kapucinski brat z Dunaja. Ni bil v moji celici, a večkrat sva se sešla pri sprehodu na dvorišču. Menda je oblast samostan zaplenila ali kaj, skratka, kapucini so morali svoj dotedanji dom zapustiti. Gvardijan je patrom in bratom naznanil, da jim nadaljnje skupno življenje ni več možno, naj si vsak poišče kako delo ali službo dokler se morda kdaj samostanska družina spet more zbrati. Ta frater je sprejel službo pri nekem pogrebnem zavodu. Pa je le enkrat nekaj bleknil, nekdo ga je ovadil in so ga zaprli. O tem fratru so mi povedali, da s pomočjo nihala napoveduje, kako se bo kateremu godilo. Tako, da je nekemu zaprtemu poštnemu uradniku pri datumu natanko napovedal, kdaj ga bodo iz Celovca premestili drugam.

Na sprehodu sem ga vprašal, če je to res in kako take reči ugotovi.

Res je, mi zatrdi, marsikaj sem že uganil z nihalom. Saj so mi to prepovedali in mi pripravo vzeli, pa sem si naredil novo. In mi pokaže malo kroglico privezano na tanko vrvico. To nihalo držim in rahlo premikam nad pisanjem, vse misli koncentriram, osredotočim. Nad katero besedo ali številko se nihalo začne tresti, tisto velja!

Povem mu svoj položaj: Obravnava me čaka in ugibam, kako se bo izteklo. »Ali mi morete to ugotoviti?«

»Pa bom!« mi obljubi. »Napišite na en list lastnoročno nekaj stavkov in številke dni konec januarja in polovico februarja!«

Nisem povsem verjel tej coprniji, a mikalo me je vendarle. V knjigoveznici sem vzel papir in svinčnik in napisal latinsko psalmistov verz: »Tudi, če bi hodil po deželi smrtne sence, ne bom se bal hudega, saj si ti z menoj, o Bog!« Poleg tega pa sem zapisal dneve od 25. januarja do 15. februarja. Naslednji dan sem mu pri sprehodu list izročil.

Čez par dni ga že vprašam: »Kako je?«

»Ah, nisem sam v celici, tovariša se vedno pogovarjata, to me raztresa in se ne morem prav koncentrirati! Počakajte še!«

A dan mojega odhoda v Gradec se je že močno približal. Bil je že skrajni čas.

»Seveda, zdaj pa se moram skupaj vzeti! Jutri vam povem!«

Naslednji dan so ga pri sprehodu željno iskale moje oči. Že je bil pri meni! Kaj bo?

»Gospod župnik, dobro je, bodite brez skrbi! Dobro se bo izteklo. Kdaj vas bodo spustili, pa nisem mogel natančno ugotoviti. Tam okoli 10. februarja enkrat!«

Res nisem veroval v to prerokovanje, a resnici na ljubo le priznam, da me je ta napoved močno opogumila in pomirila.

*

25. januarja zgodaj zjutraj so me z mnogimi drugimi vvagonirali na vlak, v Brucku smo ostali čez noč, naslednji popoldan pa prispeli v Gradec. Prav dobro sem spal tisto noč. Tisto fratrovo zagotovilo mi je pregnalo vso nervoznost.

Zjutraj ob osmih bi se morala pričeti obravnava, pa ključi v vratih niso in niso hoteli zarožljati. Pretekla je ena ura, dve. Tedaj šele se odpro vrata in me paznik spremi v sodno dvorano.

»Včeraj popoldne je med obravnavo eden sodnikov padel v nezavest. Obravnavo so morali prekiniti in šele danes končati. Zato ta zamuda!«

Odkazali so mi sedež na zatožni klopi. Za menoj je bilo par prič in nekaj občinstva. Tri, štiri korake pred menoj pa so zasedli sedeže dva sodnika in zastopniki raznih hitlerjevskih formacij, SA in drugih. Ob strani pri svoji mizi pa je sedel državni pravnik, njemu nasproti na drugi strani pa je že bil pripravljen moj zagovornik dr. Streit.

(Dalje prihodnjič)

Kristus in sveti Peter

Kristus in sveti Peter sta mnogo potovala po svetu. Kristus je Petru vedno rad nekoliko ponagajal. Peter je bil zaradi tega hud, a Kristus je molčal in si mislil svoje.

Nekoč sta prišla na Koroškem do gozda, ob katerem je pasla stara ženica kozo. Bog jo je vprašal: »Bi nam prodala kozo?«

»Eh, samo tole živalco imam. Mleka mi daje, a potem niti tega ne bo, če jo vama prodam. A če mi jo dobro plačata, zakaj bi je vama ne dala? Pet goldinarjev bi menda bila vredna.«

Sveti Peter je dregnil Kristusa s komolcem v hrbet: »Preveč je, preveč! In kaj bova midva s kozo? Se li za naju spodobi, da bi jo vlačila po svetu?«

Kristus pa ni godrnjal, ampak je dal ženici deset srebrnikov in menil: »Ko se znova srečava v življenju in boš imela drobiža, mi pa vrneš, kar je preveč.«

Nadaljevala sta pot in srečala sta babico, ki je na ves glas molila in prosila milodarov. Kristus se ji je izognil v velikem ovinku.

Sveti Peter je zagodrnjal: »Narobe svet. Ta ženica je sveta, uboga in moli, a Bog se ji ogne, onile ženski pa desetkrat preplača kozo!«

Kmalu potem jima privriska naproti mladenič. Bil je vesel, kot morejo biti le mladi ljudje, ki menijo, da je ves svet njihov. Sveti Peter je namrščil obrvi, a Kristus je hitel mladeniču naproti in mu že od daleč ponujal roko. Sedaj sveti Peter ni mogel več strpeti in je Kristusa oštel zaradi takih dejanj. Ta pa je dobrohotno pojasnil: »Ona ženščina je vse življenje lenuharila in kradla Bogu čas in se še sedaj ni spametovala. Mladenič pa izkazuje vsako jutro meni in mojemu Očetu čast, je delaven, vesel in prešeren, kar je prav meni in mojemu Očetu.«

Dospela sta v vas. Kristus je ukazal svetemu Petru, naj gre k bogatinu in poprosi za piskrič (četrt mernika) pšenice. Sveti Peter si je mislil svoje. Še je pomnil desetkrat preplačano kozo, a je vendar šel prosit. Bogatin se je silno začudil: »Nikoli nisem dajal vbogajme, a ti me prosiš kar za piskrič. Pa naj bo! Dam ti žita, samo prinesi vrečo!« Peter se je vrnil in vprašal Kristusa, kje bi dobil vrečo. Kristus mu je odvrnil: »Naj dá še vrečo povrhu!« Sveti Peter se je vrnil in res dobil poleg pšenice še vrečo. Sveti Peter bi bil najrajši videl, da ne bi dobil ne vreče in ne pšenice; kajti daleč, daleč je moral nositi oboje. Končno se ga je Kristus le usmilil in mu ukazal: »Zvrni, zvrni v jarek!« To pot sveti Peter ni godrnjal in narobe svet se mu je zdel prav. Samo nekoliko kasneje, ko ga vreča ni več tiščala k tlom, je zopet zagodrnjal: »Zakaj neki sem moral nositi vrečo pšenice tako daleč in jo potem brez koristi vreči v jarek?«

Ko je preteklo leto, v katerem je Kristus tudi dvema otrokoma končal življenje, ker bi bila postala roparja in morilca, sta prišla oba popotnika zopet v vas, kjer sta si bila priberačila vrečo s pšenico. Kristus je poslal svetega Petra k onemu bogatinu pogledat kako mu gre. Ves preplašen je pribežal Peter iz hiše; kajti bogatin je pravkar umiral in okrog njega se je truma Vragov trgala za njegovo dušo. Tedaj je Kristus ukazal svetemu Petru, naj gre k jarku po ono vrečo pšenice. Peter ga je ubogal in prinesel pšenico popolnoma nepokvarjeno. Vragovi so se svetemu Petru posmehovali, ko so ga videli tako natovorjenega. Kristus mu je ukazal žito izsuti, Vragovi pa so morali prešteti vsa zrna in za vsako zrno črtati v življenjski knjigi bogatina po en greh. Prešteli so vsa zrna, a v knjigi je ostala polovica grehov še nečrtanih. Tedaj je ukazal Kristus razparati vrečo in Vragovi so morali za vsako nitko umirajočemu zopet črtati po en greh. Tako so prešteli vse grehe in ostale so povrhu še tri nitke. Sedaj so jo Vragovi takoj odkurili, da je zasmrdelo za njimi, sveti Peter pa se je razkoračil: »Torej vendar nisem zastonj nosil težkega tovora na svojih ramah! Odrešil sem ga!« Kristus pa je pristavil: »Sem pač zopet enkrat narobe delal.«

Tega pa sveti Peter seveda ni hotel slišati, ker ga je bilo sram.

Visoška kronika

47. Dr. Ivan Tavčar

Ta človek je bil prejkone tisti »vole«, o katerem mi je pravil Schwaiffstrigkh. — S tihim korakom je pristopil k vratom, jih odprl in nekaj izpregovoril, nakar mi je namignil z roko, da naj vstopim.

Gospod Urh je ostal v predsobi, jaz pa sem vstopil v škofovo čumnato, ki se od tedaj ni izpremenila. Križ na steni je bil še tu in tudi neznatna postelja. Pri oknu je bila miza in nekaj stolov okrog nje. Na enem je sedel novi naš gospod škof.

Joannes Franciscus, kako krivo bi te človek sodil, če bi te bil sodil po trpkih besedah!

Zapisati moram, da sem si mogočnega gospodarja velike škofije predstavljal drugače, kakor ga je ugledalo moje oko tisto popoldne. Na širokem stolu je sedela neznatna oseba, tenka kakor bilka sredi senožeti, v obnošeni obleki, ki je kazala obilo lis, tako da bi bil lahko pričal, da so poljanski župniki hodili v boljšem talarju, nego ga je nosil Joannes Franciscus tisti dan. Kar je kazalo na naslednika apostolov, so bili rdeči obšivi, s katerimi je bil obrobljen talar, in gumbi, ki so bili tudi rdeči. Okrog vratu ni nosil zlate verige, kakor jo nosijo navadno gospodje škofje, samo izmed gumbov na prsih mu je gledal velik, zlat križ, ki pa še ni bil posebno posut z dragimi kamni. Izpod vratu sta mu viseli dve mali beli zaplatici, ki sta pričali o njegovi duhovniški veljavi.

Taka je bila podobica našega novega škofa! Njegov drobni obraz pa, katerega bi bil lahko z dlanjo pokril, je govoril vendar o celem škofu. Vsaka črtica na tem obrazu je govorila, da Joannes Franciscus ni mož, s katerim bi se smelo šaliti. Ta obrazek, ki ga je obdajala mala, siva lasulja, je nosil železne črte, in dasi so oči prijazno gledale v svet, sem se kmalu prepričal, da tanka usta pod nosom, ki je bil nekoliko bakren, vedo zapovedovati, kakor lahko zapoveduje višji cerkveni pastir svojim podložnikom. Visoki gospod ni prikrival, da ljubi pijačo, ki se rodi po zelenih vinogradih, z zmernostjo sicer in s tistim dopadenjem, s katerim uživajo priletni, modri gospodje, najsi so cerkvenega, najsi so posvetnega stanu, ta sad blagoslovljene zemlje. Gospod Joannes Franciscus je namreč v tistem hipu povzdignil srebrno čašo ter pil iz nje počasi in zavedajoč se vrednosti izpite kaplje. Bil je prejkone najboljši črnikalec, katerega so vselej in pri vsaki priliki imeli v grajskih kleteh. Nato je posegel z roko v pozlačeno skledico, katera je bila nasuta z drobnimi in belkastimi smokvicami.

Te smokve je milostljivi Joannes Franciscus vzlic moji navzočnosti kaj marljivo nosil v svoja usta. Samo od strani je pogledaval proti meni, potem pa je takoj zopet posegal v skledico. Moral sem torej misliti, da mu ni všeč, da še ne klečim, kakor je zapovedano, če prideš pred škofa. Takoj sem pokleknil ter se ponižno trkal po prsih.

V tistem hipu se je obrnil škof proti meni ter zakričal:

»Pierre, valet de chambre!«

Pri vratih se je prikazal starec, tihostop, z veliko kodeljo na glavi, ter se globoko priklonil pred svojim gospodom.

»Piere,« je izpregovoril trdo, »povej temu človeku, da se pred človekom ne kleči! — Ali meniš, da sem ‚Flekte', kateremu je Bog ustvaril glavo, možgane pa mu je ustvariti pozabil?« Pričel se je smejati tako, da se mu je na obrazku smejala vsaka črtica, očesci pa sta se mu svetili kakor iskrici. In še enkrat je ponovil: »Kaj meniš, da sem ‚Flekte'?«

Ko je sluga izginil, je pokazal Joannes Franciscus na stol pri mizi: »Sedi!«

Tako me je presunila ta čast, da nisem vedel, kdaj in kako sem prišel na stol.

Nato je pograbil celo prgišče belih smokvic ter jih stresel predme na mizo: »Jej!«

In zopet je bila soba polna njegovega glasnega in zdravega smeha.

Nerad sem jedel vpričo takega gospoda, pa sem moral, ali grižljaj mi ni hotel iz ust.

Joannes Franciscus je med tem premetaval neke spise, potem pa vprašal:

»Izidor Schwarzkobler?«

Odgovoril sem: »Khallan, — če hočete, zapišite tudi lahko Khallam, vaša milost!«

»Torej ni sestra? Morda nevesta?«

Tega nisem mogel reči, ker gospodar dveh kmetij na Visokem ni mogel pripoznati, da je ženska, ki je radi čarodejstva tičala v ječi, njegova nevesta! Pojasnil pa sem milemu gospodu, kako je prišla Jošta Schwarzkoblerja vnukinja v mojo hišo, vendar nisem omenil umora, za katerega je moj oče že dajal odgovor pred nebeško sodbo.

Nekam skrčil se je drobni obraz gospoda Janeza Frančiška in prav skupaj so mu zlezle obrvi, ko je še vprašal:

»Ni te torej privedla k meni ljubezen do nesrečne ženske, pač pa ljubezen do tvojih dveh kmetij, ki bi prišle v sramoto, če obsodimo Agato Emo Schwarzkoblerjevo?«

Nehote sem zaječal: »Hudo je živeti pod tako sramoto!«

Škof se je suhotno zasmejal.

»Ne vem, kaj bo! Tej pregrešni Agati Emi se očitajo pregrozne reči. Tu berem, da je imela s hudičem pravo zakonsko zvezo, tako da se čudim, da se ni kaj rodilo iz tega peklenskega zakona — vsaj kaj prašičkov, da bi si jih ne bila izposojala pri tebi, kadar jo je mikalo jahati v kolobarju nad tvojim domom! In temu Marksu Wulffingu se je kar zajedla v meso, in moj premodri Mändl je spisom priložil kremen, ki ga je ta Marks lastnoročno izvlekel iz svoje rane! Pri nebeških svetnikih, vse se ujema, vse je dokazano, in božja previdnost me je o pravem času poslala tu sem!«

Na prerahlem obrazu se je vsaka guba izpremenila v satansko potezo. Mala postavica je skočila s svojega stola ter letala po sobi, da je talarček plesal okrog nje.

(Dalje prihodnjič)

KOROŠKA DEŽELNA ZAVAROVALNICA PROTI POŽARU
Klagenfurt-Celovec
sporoča, da se je njena
Okrajna poslovalnica
v VELIKOVCU
preselila iz posojilnične hiše v svoje lastno poslopje
VÖLKERMARKT-Velikovec, GLAVNI TRG 64

Pri nas na Koroškem

SVEČE

(Nadaljevanje s 4. strani)

Požarna bramba je praznovala 75-letnico obstoja. Ob tej priliki so bili odlikovani posebno zaslužni člani. Vajam z brizgalno je sledil veseli del pri Adamu.

V vrtoglavi višini našega cerkvenega stolpa že en mesec sem vidimo delavce ,ki popravljajo in obnavljajo naprave na zvoniku (križ, petelina, strelovod, žlebe itd.). To potrebno delo bo zaradi višine, v kateri se vrši, veliko stalo. Vpeljano je na vsako prvo nedeljo v mesecu darovanje za popravila domače cerkve. S skupnimi močmi bodo požrtvovalni farani in prizadevni g. župnik tudi to uredili.

SELE

(Prometna nezgoda, farna proslava)

Naše ceste so mestoma ozke in vijugaste. Vendar so prometne nesreče redke, vsaj brez hujših telesnih poškodb. V sredo, 21. junija, pa se je težko ponesrečil Tomaž Oraže, pd. Ražar. Peljal se je z mopedom domov sušit seno, na ovinku pod Borovnikom mu je z veliko brzino privozil naproti tuj kombi. Trčila sta skupaj in Oraže je obležal nezavesten z dvojnim prelomom noge in težjimi poškodbami na glavi. Rešilni avto ga je kmalu odpeljal v celovško bolnico.

Čudno se nam zdi, zakaj vozači pred ovinki bolj ne trobijo in ne opozorijo nasproti prihajajoče.

Ljubko farno prireditev smo doživeli v nedeljo 25. junija. Obsegala je dva dela: veselje prvoobhajancev in počeščenje mater. Otroci so ljubko, pogumno deklamirali in peli. Prvi del je zaključila igrica »Rezikin Jezušček«, drugi del pa igrica »Materino oko bedí«, ki so jo uprizorila tri odrasla dekleta. Otrokom in odraslim je prireditev nudila bogat duhovni užitek.

ŠT. RUPERT pri VELIKOVCU

(Veselo in žalostno)

Lepih praznikov se radi spominjamo in jih sporočamo širšemu svetu. Tak praznično, omembe vreden dan je bil za našo faro dan vizitacije prevzvišenega škofa 11. jun. Izprva nismo bili nič kaj zadovoljni, ko smo slišali v cerkvenem oznanilu, da pridejo nadpastir našo faro obiskat šele popoldne zato, ker se dopoldne v istem poslu mudijo v mestni fari v Velikovcu; kajti doslej so bili pač taki obiski visokih cerkvenih osebnosti vedno dopoldne. Toda proti vsemu pričakovanju se je prihod nadpastirjev razvil v zelo lepo in prisrčno cerkveno slovesnost. K temu je v prvi vrsti pripomoglo nepričakovano krasno vreme., ki nam je takorekoč padlo kot dar iz nebes od dobrega Boga. Prijazno in toplo sonce, ki je prisijalo opoldne po deževnih dopoldanskih urah, je privabilo izredno veliko ljudi v Št. Rupert, ne samo iz prostrane fare, temveč tudi iz mesta, da se je cerkev kar napolnila.

Pred cerkvijo je fara pripravila višjemu pastirju priprost, a prisrčen sprejem. Pozdravili so ga s pesmijo otroci in cerkveni pevski zbor, z deklamacijo v nemškem in slovenskem jeziku dve dekleti, Erna Mayrhoferjeva in Pušnikova Malka, farni pastir z nagovorom prav tako v obeh jezikih in še dva laika v imenu vseh faranov. Po vhodu v cerkev in po običajnih molitvah in apostolskem blagoslovu je gospod nadpastir imel faranom kratek, a pomenljiv nagovor, nakar je bila sv. maša, pri kateri je cerkveni zbor lepo prepeval slovenske in nemške pesmi. Razume se samo po sebi, da smo šli tudi kropit in molit za rajne, ki počivajo na našem lepem, s cerkvijo tako tesno povezanem pokopališču. Končno so prevzvišeni škof s polaganjem rok in maziljenjem na čelu podelili 17 otrokom milosti in darove Sv. Duha. V zahvalni pesmi smo dali Bogu hvalo za vse dobrote.

Pa kakor večkrat v življenju za veseljem pride žalost, tako je bilo tudi to pot. Za tem lepim praznikom je prišel nesrečen, zares črn dan 21. junija za našo faro kakor za mnoge druge kraje na Spodnjem Koroškem. Od severozahoda in severa je pridrla nad nas huda ura s tako silo in grozoto, kakršne ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Iz grozečih oblakov se je jela vsipati toča, vedno gostejša in debelejša, tako, da je večkrat dosegla velikost kurjega jajca. Zažvenketale so šipe po oknih in šle v drobce, s streh je deževala razdrobljena opeka, da je bilo vse posuto z njo. nekatere hiše je skoraj popolnoma razkrilo. Najbolj žalosten je bil pogled na vrtove in polja. Žita v okolici mesta do 80 odst. v tla poteptana, tako tudi sadeži po vrtovih, sadno drevje je neusmiljeno oklestilo. Med vasmi je bila najbolj prizadeta stara Ricinja. Tudi farna cerkev sv. Ruperta, šele pred 5 leti z eternitom nanovo pokrita, je na strehi utrpela veliko škodo, ki se bo mogla oceniti šele, ko se bo začelo popravljati. Nasproti podivjanim elementom narave se je zdel človek brez moči. Vendar hvaležno priznavajo marsikateri, da jih je molitev ob prižgani blagoslovljeni sveči obvarovala večje škode. Dobro bi bilo, da bi se ljudje bolj zavedli, kje je najzanesljivejši strelovod, ki odvrača od nas zasluženo božjo kazen: to je namreč oltar in tabernakelj farne cerkve z Najsvetejšim. Zato naj bi posvečevali Gospodove dneve z zvesto udeležbo pri daritvi sv. maše.

CELOVEC

(Iz celovške bolnišnice)

Dolgo se že nisem oglasila, ker sem bolehala celo zimo in še kar naprej. Meseca majnika sem bila v celovški bolnici operirana. Zdaj je vse hudo že za menoj, res je včasih človek zelo odporen in veliko prenese. Nedeljo in Naš tednik sem zelo pogrešala, pa mi ju nihče ni prinesel. Zelo sem si želela dobrega branja, končno sem si kupila ‚Kirchenblatt' v njem nisem našla kaj posebnega in sem ga vrgla stran. Pa sem se zamislila: kako lepo branje je v »Nedelji«, toliko poučnega in lepega, kako Slovenci mnogo bolj prijetno pišejo ko. Nemci. Marsikaj lepega, pa tudi dosti žalostnega sem tam doživela v treh tednih. Tudi tam se zapostavlja naša govorica. Dosti je bilo Slovencev, pa jih je sram govoriti v našem lepem materinskem jeziku. Tudi sem slišala, da sestre, med katerimi je mnogo Slovenk, n e smejo po slovensko govoriti; kar šepetale sva včasih, in na mojem jeziku je bila vedno naša govorica. V kapelo sem redno hodila, tam je mnogo knjig na razpolago. Iskala sem kakšno v našem jeziku, in res sem našla dve, samo dve in že zelo stare. Tam na steni je bilo na tablici zapisano v nemškem jeziku, kdaj je priložnost za sv. spoved. Zakaj po slovensko ni bilo pojasnjeno? Rada bi šla k spovedi, pa nemško ne gre. Žal mi je bilo. Pa mi ob koncu ena iz Pliberka pove, da tudi slovensko spovedujejo, samo slovensko ne sme biti zapisano, da se ustreže našim farizejem! Zares, to je zelo žalostno!

KULTURNI OBZORNIK

Lojze Spacal razstavlja

V „Galerie 61" je bila minuli ponedeljek odprta razstava grafik in oljnatih slik, tržaškega Slovenca Lojzeta Spacala.

Spacalova razstava je za Celovec izreden dogodek, kot je bilo kazno že na prvi pogled ob sestanku umetnika s predstavniki koroškega časopisja. Spacalove ne le za oko lepe, a tudi k razmišljanju navajajoče podobe bodo za marsikogar odkritje. Spacal spada h generaciji modernih abstraktnih slikarjev, toda ta formalna označba sama po sebi ne pove nič. Bistvena je umetnikova zavzetost, njegova soudeležba v svetu, ki ga izobilju nas tare negotovost bodočnosti. Zato so Spacalove slike formalno dovršene in izčiščene, saj je bil deležen vzgoje najpomembnejših italijanskih umetnostnih šol, lepe že na prvi pogled, a bolj ko jih gledaš, ti odkrivajo pot v globino, v razmišljanje. Obenem pa je ta mednarodni umetnik, čigar dela vise po vseh pomembnejših galerijah evropskih, ameriških velemest, v srcu ostal skromen, mehak slovenski človek, zaljubljen v svojo kraško domovino.

Gospe in g. arh. Nitschu, lastnikoma „Galerije 61" v Kolodvorski ulici (Bahnhofstrasse 24) moremo k tej razstavi samo čestitati. Za razstavo je bil izdan tudi okusen katalog z izčrpnim in strokovnjaškim uvodom direktorja „Moderne galerije v Ljubljani" dr. Zorana Križnika. — Obisk razstave toplo priporočamo! a. l.

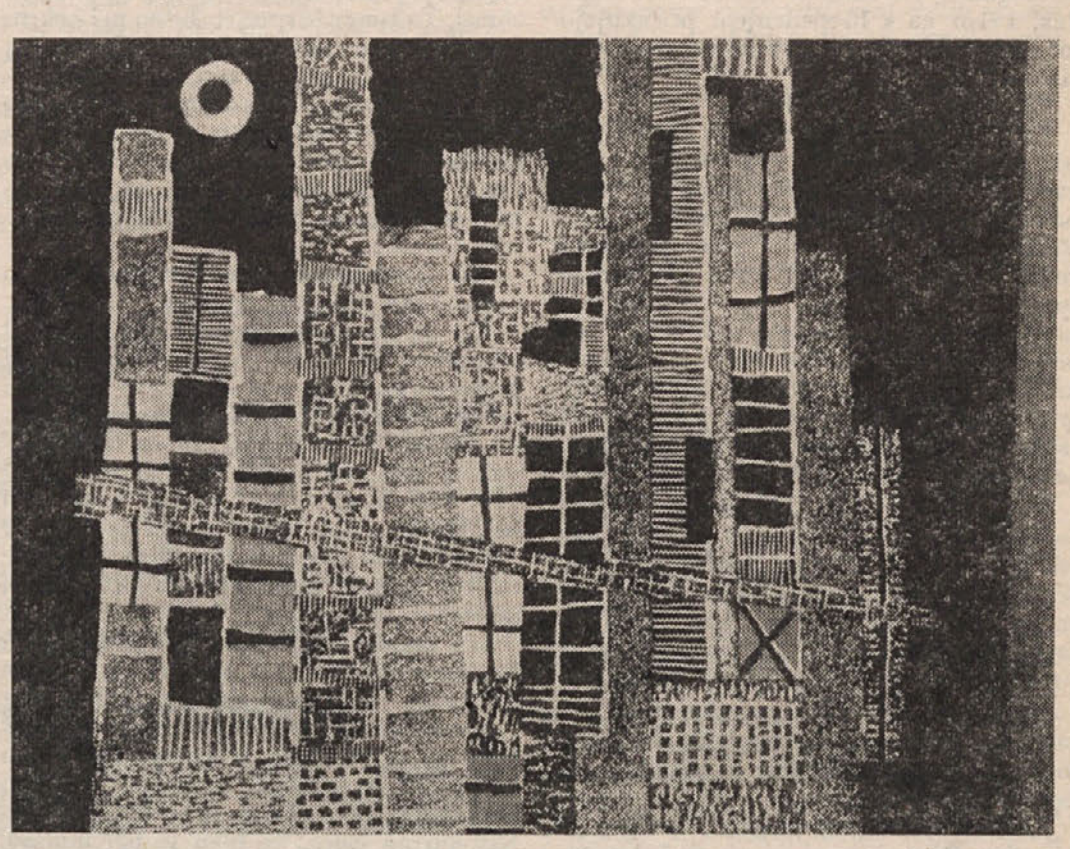

Lojze Spacal: ZAČARANO MESTO

obdaja. In vprav v tem leži prepričljivost Spacalovih del.

Spacal je globoko čuteča, lirična narava, človek naše „proklete" generacije, saj je doraščal v času prve svetovne vojne, dozoreval je v letih strahotne druge svetovne vojne, kot zrel umetnik pa ustvarja v svetu, ko zopet pošastno done apokaliptične atomske grožnje.

Spacal se v svojih podobah bavi sicer z naravo. toda v vseh delih, od vrat koroške kmečke hiše, od barvno blestečih marin, od z mehko liriko prežetih podob zime na Krasu, do grozljivega „začaranega mesta" in na vojno razdejanje spominjajočih mestnih zidov, pa naprej do rutinirane „ladjedelnice" čutiš roko človeka, ki svoj svet ljubi, z njim trpi in — upa.

Material, bodisi olje na platnu, bodisi umetna snov, bodisi les, v katerih podaja svoje podobe, ali pravilneje svoje misli in čustva zato, da bi mislili in občutili tudi tisti, ki jih gledajo, Spacalu ni zgolj sredstvo izražanja, ampak del življenja. Posebno to velja za les, v čigar mrtvih „žilah" zbuja nove podobe življenja. Sam umetnik mi je dejal: „V umetnosti ostane kot trajno le to, kar je za gotovo dobo bistveno, svojsko. Skušam v podobah prikazati naš čas, naše življenje."

Je to težak čas, težka usoda. Kljub snovnemu

Skupine „Fabo 60" v Galeriji „Wulfengasse"

V galeriji „Wulfengasse" gostuje 7 slikarjev skupine „Fabo" iz Bochuma v Nemčiji. Med njimi je gotovo najbolj izrazit R, Vombek, rojeni Mariborčan, ki pa živi v Zapadni Nemčiji. Njegove oljnate slike odlikuje gotova oblikovna gradnja in učinkovita intenzivna barvitost. Roswithe Güder tudi razstavlja motivno svojska olja. Dela grafika in slikarja Hermanna Hohnermanna označuje sigurna poteza in barvna pestrost. Pa tudi ostali, Arthur Cromer, Heinz Kampmann-Hervest, Anna Külzer in Tathninter dobro predstavljajo svobodno umetniško ustvarjanje v Zapadni Nemčiji. Na splošno velja reči, da gre za profilirane umetnike. Zato je prihod skupine „Fabo 60" v Celovec le pozdraviti in ta iniciativa podjetne lastnice galerije „Wulfengasse", ge. arh. Hildebrandt, zares zasluži pohvalo.

Filmi

Bistrica v Rožu. — Sobota, 1. 7.: Die Welt in meiner Tasche. — Nedelja, 2. 7.: Eine Frau fürs ganze Leben (IIa). Veseloigra. Življenje nemške žene v zadnjih petdesetih letih. — Sreda, 5. 7.: Washington-Street (IV). — Kriminalni film.

Borovlje. — Sobota, 1. 7.: Der Rest ist Schweigen (IV). — Kriminalni film. Sin nemškega industrialca odkrije po dolgih letih, da mu je stric umoril očeta. — Nedelja, 2. 7.: Conny und Peter machen Musik (III). — Conny in Peter odkrijeta tatove v nekem hotelu ob morju. Film z mnogimi popevkami. — Torek, 4. 7.: Ein Schuß und 50 Tote (III). — Film iz divjega zapada z veselo vsebino. — Četrtek, 6. 7.: Die Bande des Schreckens (IVa). — Neka banda se maščuje nad nedolžnimi ljudmi, ker je bil usmrčen eden njihovih prijateljev.

Sinča ves. — Petek in sobota, 30. 6. in 1. 7.: Der Favorit (IV). — Nedelja, 2. 7.: Ja, so ein Mädchen mit 16 (III). — Muzikaličen film za prijatelje popevk.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 3. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Reprodukcija koncerta državne gimnazije za Slovence z dne 4. 6. 18.00 Iz našega albuma pesmi in glasbe. — SREDA, 5. 7.: 14.15 Poročila, ofjave. — Za ženo in dekle. — Kar želite zaigramo. — ČETRTEK, 6. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled. — PETEK, 7. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Socialna visoka šola. — Umetne pesmi. — SOBOTA, 8. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 9. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Sprejmemo
dva vajenca za tiskarno
Pogoj: znanje slovenščine in nemščine,
dokončana glavna šola ali nižja gimnazija
ter telesna usposobljenost
Pismene prijave pošljite na:
Družbo sv. Mohorja v Celovcu
KLAGENFURT, Viktringer Ring 26

Starejša gospa se približa beraču in mu da miloščino, rekoč: »Ubožec, zares hudo je, ker imate pokvarjene noge. Ampak bolje je še vedno, kot da bi bili slepi.«

»O seveda, vam je lahko govoriti,« je odvrnil berač. »Ko sem bil slep, so mi metali same ponarejene novce.«

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.